

6
M
B
E
R

ROMAAN

No

24

Kirjanik **Eduard Wilde**,
kellele anti 1. detsembril s. a. Tartu üli-
kooli filosoofia teaduskonna esitisel dr.
phil. honoris causa.

SP
7592

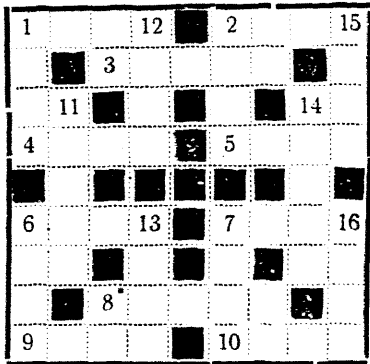
KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENG"
TALLINN, 1929. A. VIII. AASTAKÄIK

Hind 40 senti.

Mõistatus

Nr. 24 (186).

Seadnud **Em. Gutmann.**

Sõnade tähendused.

Pahemalt paremale:

1. Avas; kust kaudu tungib tuppa walgus.
2. Wana Meksiko walitseja aunimi.
3. Naisterahwa nimi.

4. Künniriist
5. Häwitab lume.
6. Wee sõiduriist.
7. Hobuse lemmiktoit.
8. Lusikas murrakus.
9. Naisterahwa omadus.
10. Waatluskoht kindluse wallil.

Ülalt alla:

1. Tegelane A. Saali uudisjutus.
6. Suur mõte, idee.
11. Lihtsat maaelu kujutaw kunstitoode.
12. Eritusorgan.
13. On olemas igal igatsejal.
2. Meeldib igale inimesele.
7. Panipaik.
14. Puiestee.
15. Naisterahwa nimi.
16. Meesterahwa nimi.

Lahendus ilmub „Romaan“ nr.3 (189.) 1930. aastal.

Mõistatuse lahendus

Nr. 21 (183).

Ei saa mitte waiki olla,
L auluwiisi lõpeta' —
Waikimine oleks wale!
Sunniks südant lõhkema.

Tahan õige tasa laulda,
Tasa kannelt helista,
Et ei sind, mu kõige kallim,
Lauluga ma tülitä.

Aga kui torm minu kandlelt
Kostab sii-ki kõrwu sull' —
Siis sa ise oled süüdi:
Et nii armas oled mull'!

Anna Haawa.

Imestamisväärt odawasti, kergesti ja **puhtaks** pesete oma pesu pesupulbriga

LUMIWALG

ühes sellega p i k e n d a t e k a **pesu wastupidawust, samuti söögi- ja kööginõud ning mustad ja raswased käed saawad imestamisväärt kergesti puhtaks.** Nõudke igal pool.

Pealadu: Tallinn, Suur Pärnu maantee, nr. 48.

AJAKIRI

ROMAAN

(Piltidega)

Kaheksas aastakäik

1929

Toimetaja

P. Grünfeldt.

Wäljaandja:

Kirjastus-osaühisus „ARENG“

Sisu:

Ameerika.

- Zane Grey, Wiimse meheni. nr. 1--12.
" " , Kõrbekuld. nr. 14--24.
True Story'st, Pulmatants. nr. 4.
Jack London, Nam Bok. nr. 13--14.
Frank Stockton, Waim kimbatuses. nr. 14.
John P. Herrick, Tim Tabby. nr. 20.
" " , New-York Herald. nr. 22.

Ameerika-Saksa.

- W. Federau, Rikka mehe wiimne tund. nr. 1.
G. Nitsche, Dorothy. nr. 9.
Harry Sheff, Salasõidul nr. 19.

Araabia.

- Ismaeli tütar. nr. 17.

Austria

- Albert Malden, Rawitsejanna. nr. 3.
R. Saebenspurkh, Jant. nr. 4.
Mela Richard, Ritty. nr. 6.
A. Iwars, Lady Calville ehe nr. 10.
Edw. Stilgebauer, Teisik. nr. 11.
V. Eisenschiml, Pääwaraamat. nr. 16.
F. Schröngamer, Tore Hiesel. nr. 10.
L. Winkelmann, Uus käsitasku. nr. 20.
Hans West, Lend hommikusse. nr. 21.
Hans Riebau, Jon. nr. 23.
K. Baer, Jõululaul. nr. 24.
Franz K. Ginzkey, Kojalaulik. nr. 24.

Balti-Saksa.

- Chr. Mickwitz, Tänu. nr. 2.
Klara Hunnius, Jaaniwõlu. nr. 12.

Brasiilia.

- H. V. Patera, Elu narrimäng. nr. 9.
" " , Wai. nr. 14.

Bulgaaria

- Surmaingel. nr. 8.
A. Karalijtsheff, Isa Iwani patt. nr. 13.

Daani.

- K. Zerkaulen, Rahakott. nr. 2.
W. Bergsöe, Wennad. nr. 5--9.
H. Blunck, Poiss. nr. 8.
A. M. Nexö, Bootsmann Blom. nr. 9.
Jürgen Jürgensen, Sangalimene. nr. 23.

Eesti.

- H. Wühner, Ära rända! nr. 1.
" " , Läbi rägastiku. nr. 1.
" " , Sugulased nr. 2.
" " , Wöorsil. nr. 4.
" " , Minu maja. nr. 6.
" " , Ärutaja. nr. 9.
" " , Pargi ääres nr. 10.
" " , Lesepeiw. nr. 15.
" " , Mägede taga nr. 20.
" " , Pint. nr. 20.
" " , Luiturd lehed. nr. 22.
Rikkus wanal ajal. nr. 1.
Agnes Tiitus, Ootel. nr. 5.
Kurt Martin. nr. 6.
Aga . . . nr. 7.
Soomlaste abi. nr. 7.
Ed. Wöhrmann, Ärga sõidgel! nr. 1.
" " , Metsa tukub. nr. 2.
" " , Waik mu maastik. nr. 9.
" " , Metsalaps. nr. 16.
" " , Otsija. nr. 17.
" " , Laul nr. 17.
" " , Lauliku kodu. nr. 29.
" " , Ära huika. nr. 23.
M. J. Eisen, Leelo. nr. 8.
" " , Ühes . . . nr. 15.
Wiimane sõna. nr. 11.
A. S., Igawik. nr. 16.
" " , O'ge hetk. nr. 19.
P. Grünfeldt, Nad üllewad: nr. 3.
" " , Midagi pole nii armas. nr. 5.
" " , Hakka kinni! nr. 6.
" " , Hiline kewade. nr. 7.
" " , Kuhu? nr. 8.
" " , Kewadetunne. nr. 9.
" " , Lahkhelid nr. 11.
" " , Terwitus Rootsile. nr. 13.
" " , Öhtu. nr. 16.
" " , Metsalaul. nr. 18.
" " , Kodu. nr. 19.
" " , Peotäis mulda. nr. 19.
" " , Sepapoiss. nr. 22.
" " , Külmal ajal. nr. 23.
" " , Jätke mulle. nr. 24.

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Alex von Bosse: Hotelliwaras. — F. A. M. Webster: Lau
lew surm. — P. Grünfeldt: Jätke mulle minu tahe. — H. Diel:
Jõulud mägestikus. — E. K. Baer: Jõululaul. — Georg Eschenbach:
Hulgused ja laps. — Loomad inimeste kaswatajatena. — Franz
Karl Ginzkey: Kojalaulik. — Zane Grey: Kõrbekuld. — Oma wastu-
tusrikast tööd jätkates.

Nr. 24 (186)

Detsember 1929

VIII aastakäik.

Hotelliwaras.

Saksa kirjaniit Alex von Bosse.

3

Politseiniit oli juba üsna lähedal: parem oli tema ametlikku omadust mitte tarvitada lasta. Carl of Rushwood, nagu ta ennast nimetanud, sai aru, et ükski asi, mis ta ütles, ilusat noort leske oma arwamisest loobuma ei pannud, et tema lihtne hotelliwaras on. Kurwalt kergitas ta mütsi, kui politseiniit neist parajasti möödus.

„Sumalaga seekord, sest et seda tahate, aga mitte igaweesti!“

Nende sõnadega pööras ta kõrwaltänuawale. Ta oli wihane ja häbistatud ühtlasi. Ei, nii ei lastanud ta ennast eemale tõrjuda! Nii ei käidud temaga ümber. Kuigi paiste tema wastu rääkis, tema wälimus, ta kogu isik tühistas selle paiste. Ta ei näinud ju tõesti hotelliwarga moodi välja! Tihti oli ta soowinud selle weetlema, kuldjuukselise noore leslega weel kord kohelda ja arwanud, et siis kerge on teda wastandit uskuma panna, s. t., teda meenutada selles, et ta hotelliwaras ei ole. Ta oli teda otfinud. Nüüd wiimaks oli ta temaga juhuslikult ja ootamatult kokku saanud, ja millist wiletsat oja oli ta selle juures etendanud. Kas mine wõi hulluks!

Ta isegi imestas, millisesse ärewusse ilusa tundmatu leslega kohtamine ta oli pannud; nii mitmekesijed tunded waldasid ta, et ta otse se-gafeks jäi.

Siis taipas ta, et ta tõesti sesse nooresse

lesesse oli arwunud, enam weel; temale selgus, et ta temasse juba siis, reisiril Londonist Doverisse, oli arwunud. Amerikkad juufilmad olid ta mõlunud. Sellepärast polnud ta ka Ameerikas ühegi dollariprintsessiga toime saanud, sest ikka jälle olid ta filme ette kerkinud selle tundmatu noore lese finisilmad ja olid teda ta-ristanud enesele mõrsjat walimast.

Tema oli oma elus juba küllalt ilusaid naisi ja neiusid näinud, weel ilusamaidki kui see tundmatu leff, aga weel ükski neist polnud teda nii kohtudes, nii mihafelt, nii mahapõrutawalt silmitsenud kui see. Ja nagu tooford rongis, aga weel põlewamalt ja kärtsimult, soowis ta nüüd, et need silmad teda silmitsesid lahkesti, õige-
mini weel: õrnasti!

Carl of Rushwood, kuidas ta ennast ise nimetanud, järgnes Winmyfred Forresterile, ilma et see seda oleks märganud. Ta nägi noort leske üle Place Massena minewat ja ühte kõrwaltänuawasse pöörwat. Parajasti weel õigel ajal jõudis ta peaaegu joostes selle tänawa nurgale, et näha, et Winmyfred ühte wäikesse mõõrastemajja läks. Nüüd ootas ta selle ees, kuni ta oletada mõis, et ta enam eesjaalis polnud, siis läks ta fisse ja lastis enesele mõõraste nimekirja anda.

Duneks teadis ta vähemalt oma ilusa tundmatu noore lese nime esimesed tähedki, mis ta kord ta käjikohtwrit lugemud ja mis talle nüüd

meele tulid. W. F. Ja ta ei wajanud palju aega et wõraste nimekirjast jeda leida, mis ta otfis.

"Mrs. W. D. Forrester, Edinburg, Shotimaa."

Shotimaa!

Do, ta on shotlanna; sellepärast siis nii isemeelne ja kange. Shotlasi tunti ju nende kanguse poolest. Tagant järele tuli talle meelde, et lese keelelgi oli shoti kõla olnud, nii siis oli ta digeil jälil. Mrs. W. D. Forrester — see oli tema! Polnud kahklust. Ja wõraste nimekirjas teisi nimesid ei leidunud, mis nende tähtedega algawad. Rahuldatus andis ta nimekirja tagasi ja peale selle häälestanud uksehoidjale weel meelisegawa jootraha, enne kui ta wõrastemajast lahkus. —

— — —

Winnifred Forrester oli kõige suuremas ärewuses, kui ta wiimaks oma tuppä jõudis, kus tal enam midagi karta polnud. Kuid see oli waid relatiivne kindlus, see inimene — tema poolt wõis ju kõike karta!

Uga kõige hullen, arusaamatum ja wihastamisewäärsem selle juures oli — see mees meeldis temale kõige kiuste. Tema ilus, päewitunud nagu, tema truusüdamlikud hallid silmad, tema weelwäeratus, kõik see meeldis temale, ja isegi ta hääli oli tema ja meeldiw. Pealegi näis ta tõesti olewat enam noore krahwi kui hotelliwarga moodi.

Uga Winnifred ei lastnud emast tema kenast walimusest ja armastuswäärsest olekusist peita ega ehitada, oh ei! Tema teadis ju, mis teadis, oli ta teda ju ise oma silmadega näinud awastud kohwri kohal kumardawat — sest õffel Charingcrossi hotellis. Ta oli teda silmitsenud, kuidas ta waikselt kui kuis, ei, just kui nurdja metsaline, see ta oli, läbi toa hiilis, nagu seda teeb waid hotelliwaras. Do, tema ei olnud nii rumal, et selle mehe walet ja luiskamist uskus!

Kui ta midagi uskumiswäärset oleks wälja mõtelnud. Uga lugu tema wanaemast, kes talle luba oli annud oma kalleid pärleid warastada, see oli ju otse pööraselt uskumatu. Ja pealegi weel krahwina, see wanaema! Nagu wõiks üks hästikasmata tud inglise noor härra, isegi kui ta just mitte kõige peenemast ja wanemast perekonnast pole, iial mõttele tulla oma wanaemalt midagi warastada! Sellesarnast wõimatut asja polnud olemas. Ei teda, Winnifred Forresterit, ei wõinud ükski waletaja sellist asja uskuma panna, olgugi et ta selle juures nii aus wälja nägi.

Ta tuletas enesele meelde, kuidas sellised rahwuswahelised kelmid meisterlikult oskawad

endid üllade härrastena maskeerida ja neid elutõsiselt kopeerida. Seks oli näiteid. Ta mõtles Rumeenia meisterwarga Manuleskule, kes kuu aega ennast würstina esitles ja sellena kõigis Euroopa suurilmades liikus, isegi würstikodadesse tungis, wiimaks ta ühe saksa krahwinnaga abiellus. Noh, tema polnud mitte nii rumal, et enese lastis kütkestada tema wõrgutawa wälimuse ja armastuswäärse oleku läbi. Ja iial ei wõinud ta uskuma hakata ja ennast selle usi poole pöörda lasta, et see hotelliwaras earl of Rushwood wõiks olla.

Sellejuures tundis ta ometi sügawas südamel kahju, et see ilus noor mees, kel nii truusüdamlikud silmad, mitte ei olnud earl, waid oli hirmus hotelliwaras, ja teadmatult ohkas ta sügawasti. Ta tuletas enesele täpselt meelde kõik, mis see mees ütelnud, tuletas meelde häälegi, millega ta seda ütelnud; waimus nägi ta teda enese ees, kuidas ta teda Inglise promenadi ääres heleda päikese käes näinud, piff ja sale, waba olekus ja tehahoius, iga toll temas gentleman.

Ta pidi ennast wiimaks sundima mitte enam temale mõelda, nii kuidas ta teda wiimati näinud, kui ta temale etteheitwalt silma waatas ja kurwalt ütles: "Kui kõwa südamega te oletel!" Ja et temaga mitte enam kokku puutuda, hakkis ta juba homme Nizjast lahkuda ja weel nädalaks Mentoni minna, enne kui ta Shotimaale jälle tagasi reisis.

See oli järgmisel päewal pärast einet, ja Winnifred oli ennast parajasti Mentonesse minemaks walmis seadnud, kui ta uksele koputati. Tuli kelner ja ütles, keegi daam ootawat teda lugemisaalis. Ühtlasi andis ta temale nimekaardi.

"Lady Mary Ann' Fontley" luges Winnifred lühemast. Nime alla oli pliiatsiga kirjutatud: "Palub mrs. Forresterilt lühifest jutulewõtmist tähtsas asjas."

Nimi Fontley ei olnud Winnifredile wõraste: see oli ühe fõrgearistokraatliku perekonna nimi Ingliismaal, aga ta ei tunnud lady Fontleyd isiklikult mitte, seda teadis ta selgesti. Wiwitades küsis ta kelnerilt, kas daam noor wõi wana on.

"Door daam, wäga üllas ja wäga ilus, madaam!" oli tema wastus.

Winnifred waatas kella. Tal oli weel aega, ja sellepärast läks ta alla. Lady Fontley oli kaardil tema nime nimetanud, pidi teda siis tundma ja tal polnud põhjust teda mitte näha.

Lugemisaal oli sel ajal enamasti tühi, nii ka täna. Seal wiibis waid lady Fontley, kes tema ilumisel toolilt tõusis ja talle wastu tuli. Lady Fontley oli wäga noor, ja tõesti

„wäga ilus“, aga Winnyfredile täitja tundmata, kuidas ta seda esimese pilguga nägi.

„Do, mrs. Forrester,“ hüüdis küllastaja elawalt ja ometi nähtawa kohmetusega. „Teie peate wabandama, et ma teid tundmatuna küllastan ja võib olla tülitan, aga ma pean teiega rääkima.“

„Lady Foutley?“ ütles Winnyfred küsides.

„Lady Mary Ann' Foutley, jah, ja ma olen teile lõpmata tänulik, kui teie lubate, et teiega tohin wiis minutit juttu räästa. Kusagil, kus meid keegi ei eksi ega kuule, palun.“

Sellest palwest hoolimata ei tulnud Winnyfredile mõtet, seda küllastust ühendada kokkusaamisega Inglise promenaadil, ja ta ütles, et nad siin lugemissaalis täitja eeskimata olla.

„Tõsi küll, meie oleme siin nelja silma all,“ ütles lady Mary Ann', niipea kui ta oma elawate hallide filmadega ruttu oli ruumi üle waadanud. „Nii siis peate teadma, mispärast ma tuln. Pean nimelt . . . aga kõige esiti, mrs. Forrester,“ katkestas ta oma jutu, „pean ma teile küsima, kas te mind tunnete. Tean, et me isiklikult tuttawad ei ole, aga võib olla nägemise järele . . . ? Mõtlen, teie usute mind ometi, et olen lady Foutley?“

„Kas teie tõesti . . . miks mitte?“ küsis Winnyfred häämasustes, aga samal hetkel käis taft läbi umbusaldus, ja ta ehmatas: Kas oli selle daami ja wõdawa earl of Rushwoodi wahel mingisugune ühendus? Alles nüüd heitis ta oma pilgud miriwalt daamile, kas see tõesti lady Foutley on. Siis tuli talle midagi meelde. Ruttu astus ta ühe laua juure, millel hulk ajakirju seisid, wõttis sealt lühikeselt otsest järele teiste wahelt ühe wanema inglise ajakirja „The Lady“ numbri, firmis seda ja awas ta siis. Seal oli, terwet lehekülge täites, ilusa noore preili pilt. See preili kandis mörtsjariideid ja selle all oli lugeda: Lady Mary Ann' Foutley. Kõrwal leheküljel oli wähem pilt, mis näitas noort prouat oma peigmehe kõrwal ja nende taga seisid perekonnaliikmed, kes pulmast osa wõtsid.

Winnyfred wõrdles ruttu, siis osutas ta naeratahes esimesele pildile:

„Selle järele ei wõi ma kuidagi kahelda, et teie tõesti olete lady Mary Ann' Foutley,“ ütles ta kergendatult.

„Do, siin on weel selline wana „Lady“ olemas?“ hüüdis teine rõõmsasti. „Minu pulmad olid juba kolme kuu eest, ja nüüd olen ma juba ammu wana naine. Aga — oh, kui hea see on — see on ka teine pilt pulmawõrastega, ja seda, mrs. Forrester, peate üsna täpselt waatlema, jest sealt leiata teie minu,

nüüd ainja wenna lord Robert Danmorol ja earl of Rushwoodi pildi.“

Seda nime kuuldes laffas Winnyfredi süda töötamast: segaselt ja kohmetult wahtis ta lady Foutleyle ja kõik wärv kadus ta näolt.

„Teie wend . . .“ kogeles ta. „Aga kuidas pean ma ta ära tundma. Mina teda ju ei tunne.“

Ketikeselt otsest, kus mitu kuld- ja hõbeasjakest rippus, wabastas lady Mary Ann' ruttu ühe kulbraamis seiswa suurendusklaasi ja ulatas selle Winnyfredile.

„Silmitsige seda pilti seal täpselt . . . teie peate ta ise kätte leidma!“

Kõhutades ja wäga tähendawalt ütles ta seda ja Winnyfred kumardas ajakirja kohale. Ta ei wajanud pikka otsimist, just mörtsja taga seisid ta — see hotellimaras — apelsiinidieki fraki nõõpaugus ja kõige weetlemam naeratus huultel. Põhnuid kahluist, et tema see oli

„Aga see on — see on ju . . .“ kogeles Winnyfred ja puuastas sügawasti.

„Hotellimaras Charingcrossi hotellist, et ole nii?“ katkestas lady Foutley tema kõne naerdes, aga kui ta nägi, kuidas puma Winnyfredi palgeilt kadus, wõttis ta ruttu tema ümber kinni ja palus südamlisult:

„Oh, mu armas, ärge olge minule pahane; ma ei wõi tõesti parata, et ta mu wend ja ühtlasi — see teine on. See on hirmus, aga asi on nii. Ja et teie teda ei usu, siis saatis ta minu teie juure, kas taipate nüüd?“

„Ja tema on — on tõesti . . .?“

„Lord Danmorol ja earl of Rushwood, jah. Tema pole iial olnud hotellimaras, uskuge mind, ei iialgi peale selle ainja sö! Ja tema tundis hirmsat piina, et teie ifka weel uskusite, et ta waras on. Sama hirmus on see mullegi ja sellepärast tuln ma tema palwel siia, kuigi see mulle wäga ebasoodus oli ja mul aimugi ei olnud, kuidas teie arwamist saaksin muuta, kuni teie ise mulle selle „Ladyga“ appi tulite. Siin juures ei juuda ma ifka weel aru saada, kuidas keegi minu armast wenda tema ausa näoga võib hotellimargaks arwata.“

Aga kui ma ise oma filmadega nägin, kuidas ta . . .“ kogeles Winnyfred kõige suuremas kohmetuses, ja naerdes katkestas noor proua ta jutu:

„No jah, teie nimelt kõigist maailma inimestest pidite teda ju selleks arwama, ja see oli temale ta hullu tembu eest ka päris paras!“

„Ja kuidas wõisid ma selle kõige järele tema juttu ta wanaemast uskuda? See kõlas ju nii ebatõenäoliseks,“ ütles Winnyfred tasefesi, ja heledasti naerma hafates hüüdis lady Mary Ann':

Dr. **Oskar Kallas**,
Eesti saadik Londonis, kellele anti 1. detsembril. s. a. Tartu Ülikooli filosoofia teaduskonna esitisel dr. phil. honoris causa.

"Ja ometi oli see kõik täht tähelt tõsi! Do, mrs. Forrester, kuidas naerfime mina ja granny (wanaema), kui Bob meile eile kõik see loo pihitis, kui ta teie pöörmiseks minu abi wajas; kes teda tunneb, ütleb, et see tema poolt jälle lord täielik tüübiline felmistikk oli."

"Oh, mul on nii väga häbi, et ma teda ei uskunud," katsus Winnyfred ennast wabandada.

"Aga teie ei tunnud teda ju nii kui mina ja granny teda tunneme. Mäti on ta teinud hulle tempe, mille tagajärjed mina jälle pidin heaks tegema ja parempidi pöörma, mis tema oli pahupidi pööranud, aga sellist tempu ei olnud ta weel kunagi warem teinud. Kurjaks ei wõinud temale sellepärast keegi saada, sest et ta muidu alati nii armas ja rõõmus pois on."

"Bean tunnistama," ütles Winnyfred punastades, "et minu sifemine hääl alati wabandab, kuid mõistusehääle kajab sellest üle."

"Sinine peab alati oma sifemise hääle sõna kuulma," naeris lady Fontley, "aga ma mõistan, et te tolle kohutawa õõ ehmatuse järele teistiti ei wõinudki, kui Bobi edasi kolebaks hotelliwargaks arvata. Müüd ei tee teie seda enam, eks ole? Ja müüd annate temale ka andeks, et

ta teid nii hirmsasti heidutas — jah? Ta ootab seda wärsikeses — tõesti! Ei jõua ära oodata, mil ta teilt andeksandmise saamutab."

"Muidugi annan ma andeks," kinnitas Winnyfred ärewalt. "Ja teie wõite temale ütelda . . ."

"Ei, ei, teie peate seda temale ise ütleva, armas mrs. Forrester. Tema ootab wäljas.."

"Ta ootab wäljas . . . ?"

"Jah, ja on wististi pool surmud kärtsites. Tulge!"

"Aga ma ei wõi ju ometi . . ." tõrjus Winnyfred, keda see mõte kohutas, et pidi earl of Rushwoodi ette astuma, keda ta oli arwanud hotelliwargaks.

"Beate, peate!" ajas lady Fontley peale "Ja siis sõidame Cannes'i meie wanaema juure, wana krahwinna of Rushwoodi juure, kes wäga ihtab teid tundma õppida. Tulge!"

Lady Mary Ann' oli väga agar; wõimatu oli talle vastu panna, ja enne kui Winnyfred teadis, mis sündis, tõmmati ta kaasa. Ja kui nad hotellist wäljusid, seifis selle ees tore auto; kõrwal aga seifis, pikki pruuni automantel seljas, — hotelliwargas.

Noor lord punastas sügawasti, kui noort prouat nägi, aga tema hallid filmad naersid talle vastu, kui ta mütki peast kiskus, et Winnyfredi teretada, nagu oleks ta olnud "kuninglik kõrgus".

Kohmetult ja punastades katsus Winnyfred ennast wabandada:

"Do, lord Danmorol, mul on nii kahju, et ma uskusin, arwasin, mõllesin . . ."

"Pole midagi, pole midagi!" katkestas lord Danmorol ta kõne naerdes. "Kõik see oli waid minu süü, muidugi. Aga nüüd, eks ole tõsi, on Mary Ann' teile selgeks teinud . . ."

"Jah, täiesti, täiesti!"

Ta ulatas lordile oma kätt, millest see kõwasti kinni wõttis ja seda kõwasti raputas.

"Siis on kõik hea, ja mina olen nii väga rõõmus ning õnnelik!" hüüdis lord ülemeelselt.

"Ja nüüd sõidame üheskoos granny juure, et ise oma filmadega selgusele jõuaksite, et minu muinasjutuline wanaema tõesti olemas on."

Winnyfred oli oma kawatsetud Mentone-sõidu jaoks juba riietunud, ja enne kui ta aimas, istus ta juba toredas autos, ja nad sõitsid imerlusat teed kaudu mere äärt mööda Cannes'i: Temal oli tunne, nagu näeks ta seda kõik uues. Lord Robert lastis autojuhil juhtida, istus tema wastas ja oli nii kena ja sümpaatlik, et Winnyfred tõesti enam ei suutnud aru saada, kuidas ta teda oli wõinud hirmsaks hotelliwargaks arvata.

Nad naersid üheskoos ifka jälle selle aru-

saamatuse üle, ja eriti lõbusa leidsid wend ja õde olemat selle, et Winnyfredil tõsine nõu oli olnud Robertit prantsuse politseiniku läbi areteerida lasta.

Eiis pööras auto laiale palmipruiesteele ja peatus countess of Rushwoodi ilusa juwila ukse ees.

Hiiglasuur teener awas autoukse, teine awas laia ukse suurde saali, millesse nad astusid.

Mis ometi tubade wahetamiest kõik wõib tulla, mõtles Winnyfred, kes weel pooleldi uimane oli kõigest, mis sündis, ja tal polnud weel aimugi, mis weel pidi järgnema.

Wana krahwinna of Rushwood wõttis ta wäga mugawa, eht inglise wiisi järele sisseastunud elutoas kõige südamlikumalt wastu.

„Kui rõõmus olen ma, et teid wõin tundma õppida ja tänada, mrs. Forrester!“ hüüdis ta Winnyfredi kätt kätte kaega pigistades. „Nii rõõmus! Teie olete tooford tubade wahetamise läbi mu elu päästnud, sest mististi oleksin ma ehmatuse kätte surunud, kui ma õhjel ärgates oleksin näinud üht arwatawasti wõõrast meest oma toas. Peale selle päästite teie minu kõige ilusamad pärlid, mida seal see kelm —“ ta ähwardas lord Robertit rusikaga — „minult tah-tis rööwida. Muidugi ei anna teie temale seda ehmatust iial andeks, mis ta teile tegi, kui ta wargana teie toas ringi kolask. Oks ole, mitte iialgi!“

Winnyfred oli otse wõlutud wana krahwinna, kes sugugi nii wana wälja ei näinudki, wälja arwatud walged juuksed, mis ta roosakat, peaaegu nooruslikku nägu raamisid. Ta kinnitas, temal olla hea meel, et tema ja mitte countess jelle ehmatuse osaliseks sai ja et temale kõik see asi nüüd tagant järele päris lustilik näiwat.

Nad jõid teed, jõid hulga häid asju ja Winnyfred tundis emast nende armastuswäärsete inimeste keskel peagi nagu kodus. Seal oli nii lõbus olla, palju lõbusam kui mõnes kanges kodanikuperekonnas wanas Edinburis.

Winnyfred Forrester ei tohtinud Mentoni ja ülbse weel mitte ära reisida. Tema pidi Fontley juure tema hotelli Inglise promenaadi ääres üle kolima ja seal tema külaline olema. Lady Fontley tõendas, nemad olla Winnyfredile nii palju tänu wõlgu. Granny olla ütelnud, nemad ei wõiwat Winnyfredile iial küllalt tänuks olla, sest kui Winnyfred oma tuba ei oleks wahetada tahtnud, ei oleks nüüd granny enam ka elanud. Lady Mary Ann' oli temasse

peaaegu samuti armunud kui ta wend ja ei tahtnud weel nii pea lahkuda oma armsast, magusast Winnyst; warsti olid nad kui õed. Kahel päewa hiljem nimetas lord Robert teda Winnyks ja Winny nimetas teda Robits. See läheb inglaste juures ruttu, ja dieti olid nad ju wanad tuttawad.

Winnyfredile näis see kõik nüüd olemat kui unelm.

Ta hakkas otsima kui lill, mis warjust päikese kätte asetatud. Ka meelitas lady Mary Ann' ta nii kaugele, et ta leinariided heledamate riiete wastu wahetas.

„Ah, Winnyfred,“ ütles noor proua ford, „ja oled ju iludus!“

Nii siis polnud ime, et lord Robert ifka enam ja enam ilusasse siinfilmalisse shotlan-nasse armus.

Kaks kuud hiljem äratas see Londoni paremates seltskonnakihtides kõige suuremat tähelepanu, kui tuttawaks sai, et lord Robert Dannorol, earl of Rushwood, üks rikkamaid ja ülemaid aristokraate Inglisemaal, tahab ühe shotlan-naga, lihtsa mrs. Forresteriga, abielluda. Inglise aristokraatia wanemad daamid, eriti, kel täisealisi tütreid oli, olid selle üle wäga pahased. Tõsi küll, see Winnyfred Forrester oli küll pärit Edinburi wäga lugupeetud kodanikuperekonnast, aga ta oli waid lihtsa kapteni lest, kelle mees Indias palawikku surunud.

Lady Tutenham, kel kolm mehe-ealist tü-tart, ütles lady Butterburyle, kel kuus tü-tart: „No jah, ei wõi ju imeslabagi, et Bob Dannorol wäljaspool seisust abiellub. Tema on juba lapsest saadik rumalaid tempe teinud ja mida wanemaks ta sai, seda hullemaks läksid ta tembud.“

Bulmad peeti suure toredusega. Kogu London imetles ilusat pruuti, noort countess of Rushwoodi, ja kõigile paistis filma, et ta eriti imeilusat pärliteed kaelas kandis; nagu räägiti, oli see wana krahwinna of Rushwoodi kingitus, kelle elu ta ford olla päästnud.

Unneliku peigmehe wanaema näis pealegi oma Bobi wiimase tembuga ja walikuga wäga rahul olemat. Lord Robert aga, kui hiljem ta nooreea hulludest tempudest ja wempudest räägiti, kinnitas alati, wiimane ja kõige rumalam temp, mis ta teinud ja mis ta hotelliwargaks laudanud, olla, tagajärjele waadates, ühtlasi ka ta elu kõige targem tegu ja temp olnud.

(Lõpp).

Sauleto surm.

Inglise kirjanik F. A. M. Webster.

Olime õhtul olnud Victoria-Palace-teatris, kus Old Ebbie ja nina olime weetnud mõned lõbusad tumid lõbusa tüki juures. Peale eten-
duft olime astunud Overtoni juure sisse, et mugawalt õhtuks einetada, ning asusime siis koduteele.

Kui jõudsim apteegini, mis oli nurga taga, kus põles latern, astus keegi naine warjust esile. Minasim kohe, et ta tahtis meiega rääkida ja oli oodanud meid siin. Mulle tuli järsku meele, et olin näinud teda tumi eest Overtoni restora-
nis, kus ta meid wargji waatles, kui jõime weini ja suitsetasime. Ta oli puutumud mulle filma harufordse iluga, mis meelistas hispaania tüüpi.

„Mister Entwistle,“ algas ta tase ja ruttu, „pean teiega kõnelema, asi on väga tähtis.“

„Kas soomite meiega tulla?“ küsis mu kaaslane. „Wõi peame meie teie juure tulema?“

„Saadan teid koju,“ wastas naine ja tõstis mantlikaeluse üles. „Kas olete kindel, et meid keegi ei näe?“

„Kaptin Hiis katab meie seljataguse,“ ra-

hustas teda Old Ebbie ja tõmbas apteegiwõtme taskust. Ma tegin, nagu ta oli käskinud, ja läksin tagasi tänawat mõõda, mis näis täitsa mahajäetud. Dotasin siis minuti wõi weel kauem, kuid ühtki inimest polnud näha ja nii läksin siis meie maitsesse majja Tolnody Streeti nurgal tagasi.

Silmapiigul, mil astusin tuppa, haistsin eba-
harilikku, kuid kodust lõhna, mida olin hinganud wiimast korda mitu sada penifoormat Suezist idapoolle. Kuid juba järgmisel hetkel ei mõel-
nud ma enam sellele, sest naine, kes nõjatus Old Ebbie ainsas tugitoolis, oli ilus nagu hundi paradüüsis, kellest kõneles wana Absura ben Salim, nu pärismaine weltmeebel, täis wainustust, kui me mõlemad rändasime läbi Jda-Aafrika wõsastiku. Kuid imetlusest hooli-
mata pidin eneselt küsima, kas ta siiski ei olnud weidi liig tõmmu isegi hispaanlama kohta.

„Donna Esmeralda da Valeria tahab ju-
tustada meile iseäralikku lugu,“ ütles Old Ebbie. „Ma nimetasin talle, et tumete Kilwat, Lindit, ja kõiki kohti Portugali Jda-Aafrikas, mis tallegi on kodused.“

Nii siis oli see naine portugaalanna Jda-Aafrikast. Waatlesin teda weel suurema tähe-
lepanguga, sest mu süda ripub tolle saladusliku maa küljes, kus olen läbi elanud nii mitu awan-
tüüri kuninglikkude asunduswägede teenistuses.

Juhtisin jutu nende maakohtade tähtsama-
tele sugukondadele ja nägin selle naise wastus-
test, et ta oli hästi tuttaw nende muidu karmis tundmatute kohtade ühifikasjadega. Kuid ma ei olnud iialgi kuulnud temast wõi ta mehest don Pedrost. Ütleisin seda talle muidugi väga wiisakal kujul ja ta paled läksid tulipunaseks.

„Mu mees on väga iseäralik,“ wastas ta, „ja ei käi kellegagi läbi. Usun, wahetewahel, et ta teadmised on teistele liig suured ja et neid sellepärast peab narrideks. Ning selliste inimeste eest hoiab ta kõrwale.“

Old Ebbie naeratas ja ma wõin kujutella lõbu, millega ta mõtles wõitlusele sellise waim-
liselt kõrgelseiswa mehega. Seft meile mõlemale oli selge, et naist oli suudunud mõni ta mehe
samm Old Ebbiest nõu paluma.

Ta kummardus ettepoole, toetas küünar-
nukid põlvedele ja ta filmi tuli wõõras, haja-
meelne ilme. Siis ütles ta tase, kartliku hää-
lega:

„See oli hirmus,“ ütles ta; „elasime rohu-

Kirjanik **Eduard Wilde**,
kellele anti 1. detsembril s. a. Tartu üli-
kooli filosoofia teaduskonna eitisel dr.
phil. honoris causa.

omnides Afrika südames. Omm, kuhu keegi ei tohtinud jisse astuda, oli mu mehe laboratoorium. Seal sündis asju, mida võib waewalt kujutella, kuid mitte jutustada. Algul kasutas ta eesleid uurimusteks, siis tuli järg inimahwide kätte. Laps tekkis kuulujutt, et oli kadunud pärismaalasi. Kas see tõendus oli õige, ei wõi ma ei jaatawalt ega eitawalt otsustada. Kuid hühed, mis kofisid sellest omniist, kui ta oli tööl, kolawad weel praegugi mu kõrwus ja lasewad mind õffel hirmuist täitunud unenägudest kofkuda.

Paar korda katsuti Pedrot tappa ja see oligi wiist põhjus, nagu ma arwan, miks walitus talle mõista andis, et ta peab maalt lahkuma.

Läksime Inglismaale ja otsisime siin jällegi üfsildust. Uurisime wana lasi Holcombe Toweris, kus mõned portugallased ja pooltofinat pärismaalasi, kes seisid juba aastaid Pedro teenistuses, moodustasid meie teenijastonna. Külaelanikud ei arwanud täitsa põhjusega, et Pedro on wanapagan ise, ning pidasid muisti teenreid ta pörguwainudeks. Arwan mõiwat oletada, et politsei meid hoolsalt filmas peab. Kui see on õige, siis läheb Pedro warsti jälle mujale ja Sumal tead, mis saab minuist. Tulin sellepärast teilt nõu ja abi paluma, emmekui ta wiib mind sinna, kust mind keegi enam ei saa tagasi tuua."

"Millel põhjened see hirm, mida tunnete oma abitaasa wastu?" küsis Old Ebbie pehme, meelitawa häälega, mis — nagu teadsin — oli toonud mitmesse piinatud südamesse rahu ja lootust.

"Ma ei tea seda," wastas naine, "kuid aegamööda jõuan weendumusele, et ta armastus on muutunud wihawacnuks, mis kihutab Pedrot mulle surma, võib olla ka mu warandust soowima."

"Uwalikult öeldud," katkestas teda Old Ebbie, "te usute, et te mees kawatsseb teid tappa?"

"Jah," sosistas ta nii tasa, et seda waewalt kuulsime.

"Ming millel põhjened teie raske kahtlus?" küsis Old Ebbie edasi.

"Selles asi seisabki," wastas naine, "et kof on nii ebamäärane, et wõin seda waewalt jutustada."

Mendele sõnadele järgnes pikk waiatus; naine kummardus ettepoole ja ta imeilusad, muistad filmad waatasid ofseti ette, kui ta kogus mõtteid.

"Mis Pedrosse puutub," algas ta siis, "tulid imelikud nähtused alles Inglismaal ilmniks; kuid algust tuleb minu arwates laugemalt ofsida, sest kuulsin juba Eissabonis, et tal oli noor, ilus ja määratu rikas armuke, kelle wa-

Kunstnik Ants Laipmann, kellele anti 1. deisembril. s. a. Tartu ülikooli filosoofia teaduskonna esitisel dr. phil. honoris causa.

randus oli ifegi suurem, kui sellest wõis unistada mu mehe ahuus. Kuid olen kindel, et ta ifka weel usub, et ma ei tea neist asjuist midogi.

Arwasin mõnikord, et ta peab mind taktistuseks parema ja kasulikuma ühenduse teel ja et ta soowib lahutust. Kui tulime Inglismaale, wiis ta mind alataasa meeste seltskonda, kellega läbitämine naise kuulsusele wõis olla ainult kahjulik, olgu see wõi pühadus ife.

Siis asusime siia waiksesse linna ja ta nõndis, et wõtaksin seltsidaami. Selle nõude õige põhjus jäi mulle saladuseks, kuid ma ei ole rumal ja ma aimasin warsti salajaid kofkusaamisi, mille taga pidi peituma alatu intriig.

See oli lõpp — mu soontes woolab Portugali kuningakoja weri, — ja kuigi teda kartsin, heitsin talle ette ebatruundust, mida ta ei salanudki. Sellest ajast saadik elame lahus."

"Arwatawasti teie soowil, eks ole?" küsis Ebbie.

Naise filmi iluus süwenenud järelmõttelise ilme.

"Uusun, et jah," wastas ta wiivitades, "kuid siiski oli see Pedro idee, et magamistoad oleksid lahus. Ta sai ägedaks, kui temaga kõnelesin, ja ütles, et kui ta minu filmis olla selline kelm, siis ma kindlasti heameelega temast eemale soowin hoida."

"Mõistan," noogutas Old Ebbie, "kuis, palun, jatkake. Mispärast arwate, et teie meed teilt elu tahab wõtta?"

Foto E. Witroik.

Suur pärn W. Pärnumaanteel nr. 1 aias.

Põline kaukasuse pärn, mille wanaduse kohta puuduwad igasugused andmed, on erakorraliselt elujuline ning heas kaswuhoos. Tema perimeeter on 525 sm.

Jälle näis donna Esmeralda kaaluwat asjaoluksid, ennekui awaldas oma mõtteid.

„Sestsaadik kui magan üksi, seisjan kirjeldamatu hirmu wõimuses, mis on ikka tugewamaks muutunud, kuni ta mu täielikult wallutas. Tean, et surm waritseb mu magamistoas ja et ta warem wõi hiljem mulle kallale tuleb. Etne kui mul põles tuli, ei olnud asi weel nii hirmus, kuid nüüd, mil Pedro õhtuti küünlaid ära wõtab, ei suuda ma enam kanda hädahoju tunnet. Alles läinud õösel kuulsin jällegi laulmist ja tundsin kerget puhangut põsel, kui miski kott-pimedal õöl minust üle libises. Kord ei libise ta enam mööda ja siis on mul lõpp käes.

See on laulew surm, mille eest tagasi kohkun, laulew surm, mille eest hoiatas mind pärismaalase naine, kelle lapse pääsitsin wiie aasta eest Quelimae jõest.

„Subage üks filmapilt,“ katkestas teda Old Ebbie, „on palju üksikasju, mis nõuawad lä-

hemat seletust, ennekui nad kaowad järguemat sündmuste taha.“

„Tahan teile kõik öelda, mis tean,“ wastas õnnetu naine, kelle nägu oli kahwatanud õnduse kätteis, mis igal õöl lauldes tast üle libises.

„Kas lufustate uske, kui teie mees lahkus?“

„Jah, alati.“

„Millega põhjendab ta oma keeldu, et teie magamistoas põleks küünal?“

„Ta ütles, et maja on väga wana, et ma kergesti tule juures magama wõin jääda ja et sellepärast kergesti woodis olles wõiksime ära põleda.“

„Noh, põhjus on olemas, kuid tast ei jattu nii waljude ettemaatuse abinõude seletamiseks. Mis on aga „laulew surm,“ millest kõnelete?“

„Sisemaalased on mulle selle nime tutwustanud,“ wastas donna Esmeralda. „Kui too-ford naisele ta lapse tagasi wiisin, waatas ta mulle mõned filmapildud otja. „Soia end, kui tuleb ju aeg, laulwa surma eest,“ ütles ta. Siis läks ta waitides oma teed.“

„Ja mispärast usute, et teid ähwardad surm, mille eest teid hoiatas naine?“

„Nende pikkade kuude kestes, mil mu mees mind Afrika wõsastikus üksi jättis, muutus mu kõrw seemõrd terawaks, et mind äratad iga ebaharilik kahin unest, olgu see kui tasane tahes.“

„Ah,“ ütles Old Ebbie ja kummardus ettepoole, „misfugune kahin on teid wiimasel ajal seganud?“

„Mu mees tuleb iga õhtu mu tuppa, mis on tema toa kõrwal, ja wiib küünla ära. Mõned korrad kuulsin terawat tooni, nagu laseks leegi pistoli kule maha langeda. Siis järgnes išeäralik sumin, mis on esimesest toonist täitsa eraldud. Kui see sumin esimesest korda kostis, süütasin tule ja siis lakkas ta. Ka arwasin nägewat midagi kõrge ruumi poolhämarauses ringi lendawat. Kuid nüüd ei ole mul küünalt, isegi mitte tuletikku, olen üksi selles hirmsas pimeduses ja kuulen laulmist ikka lähemale tulewat, jah, lõpuks tunnen isegi surma puudutust põsel.“

Seni oli waene olemus alal hoidunud oma enesewalitsuse ja oli kõnelemud rahulikult, kuid mälestuse õuduse mõjul langes ta äkki kokku. Ta kargas äkki üles ja haaras Old Ebbie õlgadest kinni.

„Oh, mister Entwistle,“ jostistas ta, „olen nii üksi, nii hirmus üksi oma koleda hirmuga. Te olete nii kuulus, Pedro ise ütles, et olete ainus mees, keda ta peaks kartma, kui saadab korda kuriteo. Kõigi pühade nimel, päästke mu laulwa surma käest, kes heljub läbi pimeduse.“

„Tahame teid päästa, ärge midagi kartte,“

vastas Old Ebbie, talle nagu võttis tõsise, jah, isegi kurja ilme, „kuigi Sumal üksi teab kas juba ei ole hilja, kui asi on nii nagu arwan.“

Ta peatas silmapilgu ja hingas õhku uurimalt sisse.

„Kas teie juures ei ole kaamelirohu lõhna?“ küsis ta kiirelt. „Jah, kaamelirohi, Hicks,“ hüüdis ta, pööras ringi ja haaras mul käewarrest kiini. „Sellest rohust pressitakse ekstrakti, mis troopikamaal hoiab moskiitoid ja teisi putukaid tagasi inimestele kallale tungimast.“

„Jah, nii on,“ vastasin ma. „Mulle meeldib, et tunnen lõhna, kui haistsin teda, kuid ma ei suutnud nime findlaks teha. Ja nüüd hakkas jaladus mulle aeglaselt selguma.“

„Jah,“ ütles donna Esmeralda, „see on kaamelirohu ekstrakt. Rafutan seda, sest et meie maja ümbruskonnas väga palju moskiitoid on.“

„Tarwitage seda alati,“ vastas Old Ebbie, „ta on käesoleval puhul teie suurim kaitsja.“

„Kuid mis see on, mister Entwistle, mis mulle nii koledat hirmu jütmitab, mis nagu tunnen — ootab, mil ta võiks lüüa küüned mu rinda ja mu vere välja imeda? Kas teate,“ jatkas donna Esmeralda, kuna ta taja ja nagu palavikus edasi kõneles, kus juures ta näojooned moondufid hirmust ja õudusest, „et laman kõige külmemal ööl üleni higine või et kõige kuumemal juueööl värisen külma käes, kui mõtlen, et see tundmatu uampiir on peidus mu magamistoas. Ja see — selles olen weendunud — on sündinud mu mehe kaasabil. Ütlen teile, et ma, kui wahin pimedusse, tunnen, kuidas see tundmatu miski kasvab; ma aiman, et varsti on mööda ootamiseaeg. Ta ootab mind, laulmine muutub ifka tugewamaks ja varsti langen wampiirile ohwiriks.“

Wiimased sõnad ütles naine karjudes, käsi ringutades ja langes siis nagu krambist rabatult põrandale.

„Huttu!“ ütles Old Ebbie. „Hirm võib ta surmata ja kurjategija pääseb karistusest, kui me wahlele ei astu.“

Ta ruttas apteeki ja pööras kohe tagasi klaasitüü wana weiniga, mille ta poolenisti meelemärfusetu naisele jisse jootis.

„Weel küsimus,“ ütles ta, kui wiimane end oli kogunud; „Te olete ometi toad päewal läbi otfunud. Kas te midagi ei leidnud, mis oleks wõinud teile anda seletust selle õise fissetungija oleku kohta? Kas teie mees teile ses suhtes ei ole annud mingisuguseid kahtlustusi?“

„Otfisin ruumi muidugi läbi, kuid ei leidnud kõige wahematti jälge.“

„Ei midagi, mis oleks meeletuletanud teile Afrikat?“

Foto E. Wiirok.

Tüse tamm Kadriorus.

Kadriorus leidub kaunike hulk wanu puid, mille seast ülalkujutatud tamm on suurim omasuguste seas. Tema perimeeter on 450 sm. Arwatawasti on tema pärit keiser Peeter 1. majakese ehitamise päewilt, sest siis kui ehitati maja, kannud keiser Peeter 1. alati taskus tammeterõusid ja poetanud neid soodsal juhusel maasse.

„Ei. Kuid oodake. Jah. Leidsin mõned isearalikud walged usfifefed, nagu neid korjas waremalt Pedro, kui elasime weel Ugandas.“

„Tsilindrikulultsed, kahe musta täpiga ühes otsas?“

„Jah, kuidas teate seda!“

„See on praegu tähtsusetu. Mis te tegite?“

„Näitasin neid Pedrole ja ta näis olemat kohkunud, kui leidfime toa nurgas waablaste pesa. Algul wihastas ta selle leiduse üle weel enam kui enese üle, siis naeris ta ja ütles, et leitud usfifefed olla waablaste tõugud.“

Old Ebbie naeratas.

„Peenelt wälja mõeldud,“ ütles ta. „Noh, ma arwan, peame tulema Dolcombe Tomerfi, et külastada oma sõpra Pedro. Kas wõite nii korraldada, et homse õõ teie toas wõime mööda faata?“

„Jah,“ vastas donna Esmeralda. „Pedro on homme õhtuni kodust ära. Seidan wara-hommikul tagasi. Tahan teid siise lasta läbi wäikese ufse idapoolisel terrasil.“

„Üks filmapilt,“ ütles Old Ebbie, kui donna Esmeralda tõusis, et ära minna. „Kas te ei ole midagi unustanud, kas olete kindel, et kõik jutustasite? On ragin näiteks itka eme suminat kostnud?“

„Mati, pealegi näis mulle, et ta kordus eme hämarust. Ja siis tundsin alati eme seda nõrka, seletamatut lõhna. Näüd, mil see mulle meele tuli, tuleb mul meel meele, et ta sarnanes metsalõhnale, mis tõusis hiiglapuudest Viktoria järwe ääres.“

„Noh,“ pomises Old Ebbie enese ette, „on võimalik, et õpetatud don Pedro tarvitab oma-leinatatud ekstrakti.“

Ta saatis meie külalise uksest ja wiipas mu tooli juure, kus oli istunud donna Esmeralda.

„Dicks,“ ütles ta tõsiselt, „kas teie ei ole märganud elus, kui suure hädas on ühis-kond, kui teaduslikult õpetatud mees kawatseb kiritegu? Ma arwan meest, kes mitte üksi ei jaa kofku seni aimamatu tapmistawa ja seda ka teostada võib, waid ke ka oskab hoiduda sellest, et mõju ei wäheneks kõifjugu ettevaatuse abinõude läbi, mis teewad nii peenelt wälja-mõeldud kawa kespäraseks kuritööks. Kas teie ei ole tähele pannud, et armuline saatus siis itka kaasaitaja kawasfe seab, et sarnane kuratlik kelm saaks paljastatud?“

„Jah,“ ütlesin mina, „saatus jätab teile waba woli. Politsei ei võiks siin midagi teha. Kuid te efsite seaduste wastu, kui hiilite salaja õõsel selle mehe majja.“

„Tõsi,“ vastas Old Ebbie tõsiselt. „Raristan teda omal wiisil, kui ei leia abinõusid ja teid teda õigluse kätte toimetada.“

Kui istusime järgmisel päewal rongis, küsisin Ebenezerilt, kas ta ei arwa, et mõni päris-maalane on kaastegew selles draamas, mille saladuse jälgile me tahtsime jõuda.

„Tunnen Aafrika pärismaalast täielikult,“ tähendasin ma, „tal on määratu järeloomamis-and ja ta oskab mitmesuguseid trikke.“

„Uun, et weendute,“ vastas Old Ebbie, „et ühelgi pärismaalasel ei olnud võimalust pääseda donna Esmeralda magamistuppa. Kas mäletate, ta lukustab ufse abikaasa järele, niipea kui lahkeb don Pedro küünlaga ta toast. Olen samuti kindel, et ei ole võimalik akendest siise tungida.“

Kui jõudsime Holcombe Towersi, nägime, et Old Ebbiel oli õigus.

Donna Esmeralda ootas meid wäikesel uf-

sel, mis wiis idaterrasfile. Ta wiis meid kofe tupp, mis oli teisel korral. Me nägime, et wana lossi müürid laugesid püstkloodis alla mudajesse wallikraawi. Men oli poolenisti awatud, kuid wälja kumardada ei saanud, sest afnaraami täitis peen traatwõrk.

Donna Esmeralda märkas, et Ebbie filmad puhkafid sellel wõrgul.

„Pedro lastis ta üles seada, et moskiitofid eemal hoida,“ seletas ta.

„Moskiitofid?“ küsis Old Ebbie. „Ma ei oleks uskunud, et nad lendawad nii kõrgel.“

Nägin jälle piinatud pilku ilusa naise silmis, kui ta katsus saladuse wõtit leida. Nii toas seisdes kuulsi me äkki rataste mürinat, nagu oleks sõitnud wanter üle wana lossijilla.

„Mu mees,“ sõistas noor naine kohkumult.

„Ta on warem tagasi tulnud, kui teda ootasin.“ Nende sõnadega surus ta meid sügawasse kappi, mis oli mähri sees. „Olge rahulikud,“ sõistas ta, „siin ei jega teid keegi. Tulen niipea kui wõin tagasi.“

Kuulsin samme, mis lähenesid wäljas ufsele.

„Kuulge, donna Esmeralda, peate täna nagu tawalikult woodi minema. Pidage end nagu alati ülal, et te mees ei saaks umbusklikuks, kui tuleb küünalt wõtma.“

Järgmisel filmapilgul kuulsime pehmet, meelitawat häält toas, mis päris, miks donna Esmeralda mehe äraolekul oli sõitnud Londoni. Siis läksid mõlemad wälja. Kui nad olid lahkuunud toast, tundsin, kuidas Old Ebbie end minu kõrwal liigutas, siis leekis ta taskulatern, mille walgustusel ta uuris meie peiduurka müüre, uft ja lage suurendusklaasiga. Siis läksime ette-waaltlikult magamistuppa ja ma pidasin ufse-prao juures walwet, kuna Ebbie jatkas oma uurimist.

Kella kümne paiku hakkasime tundma nalga, sest olime rongis warakult lõmatanud. Weel hullum oli aga lugu selle poolest, et siin suitsetada ei wõinud. Kuid Old Ebbie juhtis mu tähelepantu warsti teistele asjadele, wõttes taskust kaks nussliiniist õmmeldud tanni, mis pidime pähe tõmbama. Ta reisitaskus oli peale selle weel kaks paari wiltkaapaid, mis ulatasid põlweveni ja kaks paari kindaid, mis sidusime warukate kohalt kiini. Siis läksime peiduurka tagasi.

Warsti kuulsime, et uks awanes ja jälle kiini lauges, siis tungis me juure peen parfüümi lõhn ja siidikahin, kui donna Esmeralda hakkas tegema ettevalmistusi magamaminekust. Ma ei tea, kas Old Ebbiel oli sama mõte, kuid ma kujutlesin endale, misjugu me üllatus see oleks, kui hispaanlanna mees juhuslikult

midagi peats seinakapist tahtma. Oleksime olnud äärmiselt ebamugavas seisukorras, kui ta oleks tahtnud meid pidada varasteks või sissetungijateks.

Kuulsime, et ta küünla ära viis ja pilkav heameel ta toonis, kui ta soovis head ööd, pani mu were keema. Waewalt oli ta wäljas ja üks lufustatud, kui Old Ebbie taja mu kõrvalt eemile hiilis. Kui ta mõne sekundi järele tagasi pööras, sojistas ta mulle: „Ta on hädaohtu seisukorras, kuid hoidke and, et teie magama ei jää, meie köikide elu oleneb sellest, et jääme üles.“

Siis järgnes piff, hirmus õwawalwe. Mõtleme weel tänapäew, et ta oleks olnud wõimatu ülesanne, kui ma ei oleks kuulnud enese kõrwal wana, kartmatu mehe rahulikku hingamist. Kõik meie ümber oli vaikne ja pimedus. Ei lünn ega loom tõstnud häält, ühegi tähe sära ei tunginud siia ruumi, ükski kell ei löönud. Tundsin otsaesisel külma higi, kuid ei wõinud seda pühkida tann pärast, mille Old Ebbie mulle pähe tõmmanud.

Äkki kostis meie kõrwa teraw nagin, mida meie olime oodanud kõik need otsatud tunnid. Tundsin, et mu taga awanes üks kapi tagaseinas, kuid mul oli nii palju külma werd, et jäin liikumatuks. Kuulsin tumedat suminat ja siis nihkus minust logu mööda. Kuid ma märkasin asjaolust, et ta äkki seifatas, et mu sünnolek teatavaks oli saanud. Haarasin wiivituseks selle õise sissetungija järele, kes käis nii jalajaid teid. Ta oli järele nagu angerjas ja paenduw nagu tiiger, kuid ei suutnud siiski end mu käewartest wabastada. Ta wäänles ja hüples mu käte wahel, haaras siis oma jalgadega minu jalgade ümber kinni ja me langejime mõlemad kolinal põrandale. Wandest ja teisest laugemisest, mida enese kõrwal kuulsin, mõistsin, et olime Old Ebbie enesega kaaja kiskunud. Seft kuulsin teda toa pimeduses ringi kobawat ja enesele etteheiteid tegewat, et oli lastunud langeda oma taskulambi.

Mu wastane lamas vaikelt mu all ja ma küsisin parajasti eneselt, mis temaga peale hakata ja kas pean Old Ebbieilt küsima või parem suu pidama, kui äkki tundsin, kuidas mees mu põlwele all tardus; siis tuli ta suust hullumeelse hirmu läbilõikaw kisa, mida ma ei unusta wiist surmani.

Old Ebbie oli wahapeal leidnud oma lambi. Tuli löi põlema ja näitas meile õudset pilti. Salauks oli pärani lahti ja põrandal lamas don Pedro sügawas minestuses. Kolm suurt, halli kärbeft, kelle tiivad seljal riistlesid, istusid tal näol ja kullas, imesid end werd täis ja initsijeerisid talle unehaiguse surmatoowaid pi-

Foto E. Witrok.

Tüse kanada pappel Kaasani tän. kiriku õues.

Puu periimeeter on 610 sm. Kuulu järele on selle puu istutanud keiser Peeter 1. siis, kui aastast 1721 ehitati kirik.

silasi. Tema kõrwal lebas purunenud gaasipuur ja kui müüd kuulatasime, kostis ruumist meie taga selgesti tse-tse-kärbeeste sumin.

„Ta langes oma lõksu.“ ütles Old Ebbie. „On asjatu, talle teatada saatusest, mis teda ootab, või seda waelele naisele welda, mis seisib tal teel. Kuid heameelega näeksin waewa, et saada teada lõhna jaladust, mille abil ta kärbeftid jälle puuri meelitas.“

Kuid see jaladus ei selgunud meile iialgi.

Kandjime meelemärkuseta mehe ta tupp ning ruttasime siis donna Esmeralda juure, kelle leidjime omas woodis, kuid kaitstud Old Ebbie maski ja kinnaste läbi. Palusime teda minna toatüdruku tupp, emekui hakkasime häwitama tse-tse-kärbeftid, kes lendasid weel toas.

Tahtsin parajasti wiimast neijt wana Dargi tuhwluga surmaks löüa, kui läbi maja kostis rewolwripauk.

Ujun, et teadsime mõlemad, mis oli juhtunud.

Kui jõudsjime don Pedro tupp, oli ta juba surinud, seft ta oli oma wiimase töö hoolikalt teinud.

Kui järgmisel hommikul Londoni tagaft pöörsjime ja ma ajalehelt, mida lugesein, üles

Foto E. Witrok.

Pärn Harjumäel.

Puu wanaduse kohta puuduvad iga-sugused andmed; siiski arvestades kantsi ehitusajaga on puu arwatawasti 200. aasta ümber wana.

waatasin, nägin, et Old Ebbie mind waatles mõtlikult.

„Te peate teadma, Hicks,“ ütles ta, „et see lugu mulle muret sünnitab. Ehitasin oma hü-poteesi waleandmetele, kui donna Esmeralda kõneles äkilisest, terawast naginast ja mulle se-letas, et oli kuulnud suminat, kui ta tõendas, taht midagi oli mõõda lemmunud ja isegi ta pa-let puudutanud, mõtlesin filmapilguks Borneo kütide mürgitatud noolte peale, mis lastakse pikast torust. Imestasin, et ka Afrikas neid sõjariistu tarvitatakse ja tahtsin teilt seda pä-rida, kuid ei saanud selleks wahti. Seft walgete

usjiteste leid wiis mu teistele mõtetele ja pal-jastas mulle kuriteo, mis näis loodud külma-werelise, kaaluwa kelmi jaoks, kes tahtis kõige wäheha hädaohuga kõrwalbada oma naist. Kui donna Esmeralda teatas, et usjitefed olid wal-ged ja et nende tagumisel kehaosal kaks kõrgen-dust olid, teadsin filmapilkselt, et need usjite-fed olid tõelikkuses Glosfina palpalise, s. o. tse-tse-kärbse tõugud, kes laotab koledat unehaigust.

Oletasin sellest, et oli olemas salauks donna Esmeralda magamistuppa, seft te mäletate, et ta ütles, et olla lufustanud alati ufse oma mehe järele. Nagin näis tõendawat ofawalt peidetud lügi olemasolu. Teadsin, et leiame akende ees moskiitowõrgud, kuid mitte selleks, et neid palumata külalisi wäljas hoida, waid et nende wäljapääsu takistada. Seft don Pedrol wõis olla ainult wäike arw neid kärbseid ja ta ei tohtinud sellepärast neist ühtegi kaotada. Sellepärast oligi ta pahane, kui leiti waablaste pesa, seft waablane on tse-tse-kärbse surmawaen-lane.

Plaani geniaalsus seisis selles: unehaiguse nak-fusaeg on 10 päewa kuni seitse aastat. Donna Esmeralda oli elanud nii kaua Afrikas, nii et ta haigestumine oleks olnud põhjendatud. Warem wõi hiljem oleks teda nõelanud kärb-seid, keda don Pedro lastis ta magamistuppa, seft need putukad elatawad end teiste olemuste wärsktest soojast werest. Minus raskus oli, kuidas seletada tse-tse olemasolu naise magamistoas, kuid ka seda asjaolu wõis don Pedro lahend-ada saladusliku lõhna abiga, mille ta oli leid-nud Viktoria Niansa metsades Afrikas.

Donna Esmeralda wõlgnen oma elu eest ainult juhusele tänu, et tarwitab kaamelirohu ekstrakti, mille lõhn kärbseid eemale peletas. Kuid et teda täielikult rahustada, lasen teda järele waadata troopikaliste haiguste wastu wõitlennise instituudi poolt, kus ta wõib leida paraja ra-witsuse, kui seerumiuurimus annab positiwse tulemuse.“

Jätke mulle minu tahe.

P. Grünfeldt.

Jätke mulle minu tahe —
üksi olla tahan ma!
Täidab waikus meie wahe,
mõnus on siis mõtelda!

Mõnus on siis mõtiskledes
hääli kuulda südames,
kuidas waikselt helisedes
liiguwad nad rinna sees.

Ei ma teie keskel kuule,
mis mul põues pakitseb
ja kui sündimata luule
minu rinnas heliseb.

Seda kuulates ma tahaks
waikusesse waibuda —
Sõbrad, ärge pange pahaks,
üksi olla tahan ma!

Jõulud mägestikus.

Helwetsia kirjanik **H. Diel.**

Tund, mida Irene Groth igatsenud ja ühtlasi kartnud, on tulnud. Noor proua istub tunnistuswalmilt oma endise mehe onu wastas. Kuuselõhn täidab kõige peenema kunstimeelega ehitud saali. Läbi kõrgete aknaruutude läigiwad lumega kaetud mäed. Lustilikult pragisew kaminatuli lewitab soojust ja helewust. Lumejuustega ja waimukate silmadega õilsa õpetaja lahke pilgu ees sulab Irene kartus. Kui noor on ometi weel onu oma töörikka elu järele! Kui hoopis teistsugune neist närtsinud meestest, kelle ringkonnast temale wiimaks ometi oli jõudu põgeneda! Oma lühikese abielu kestwusel on ta oma mehe kasuisa tunnud kui igawat erakut. Kui lapselik oli ta siis weel. Aga usaldust tundis ta tema wastu alati. See ajas teda tänagi tema juure.

Onu Ulrich ei tea weel midagi Irene sisemisest muudatusest. Aga noore proua äkiline ilmumine kuus aastat pärast lahutust ja tema lühike, kartlik palwe, teda mõneks päewaks oma juure wõtta, lasewad mõndagi aimata. Peen hingetundja tunneb tunnistust, mis noore proua südames põleb ja üle huulte ei taha tulla. Lahkesti walmistab ta temale teed.

„Sa tahad mind siis aidata jõulupüha pühitseda, Irene. Aga kas ei tunne sa minu üksilduses ometi igatsust oma maailma järele?“

Härdalt naeratades waatab noor proua temale silma.

„Oh, onu, sestsaadik kui ma tolles pealiskaudses elumaitsmise ilmas elan, mille järele ma tookord nii väga ihkasin, olen iga päewaga sügawamini äratundmisele jõudnud, et see minu maailm ei ole — et ma kuulun Teie maailma. Olin ju nii jõle, kui Teie juurest lahkusin.“

Kaswawa imestusega kuulab onu Ulrich noort prouat, kes tema wenna poja eluõnne on purustanud. Salajased lootuseleegid hakkawad temas loitma — sest — kuid seda ei taha ta esiotsa Irenele weel ütelda.

„Kas sa ei kawatsenud jälle uuesti abielluda, Irene?“

Irene noogutas tõsiselt.

„Jah. Täna õhtul pidin ma enese ühe wälismaa Kröösega kihlama, wastasel korral sugulaste majast lahkuma. Siis tegin otsuse. Tahan enesele otsida uue elutee — Teie maailmas, kus walitseb waim, mitte mammon. Miks ei ole Reinhardt õieti uuesti abiellunud?“

Oma ootamata küsimuse üle ehmatades lööb ta silmad maha.

Sest et ta sind ei jõua unustada, ütles onu Ulrichi süda. Aga ta huuled annawad põikawa wastuse:

„Tema arstikutse täidab ta elu. Temal on suur praksis.“

„Kas peaks ta olema mulle andeks annud?“

„Jah,“ wastab onu Ulrich tõsiselt.

Heike aega unistab waikus nende wahel. Siis tõstab Irene longus pea.

„Mul on wäike palwe, onu. Wististi on sul weel alles su majake Jõulumäel, milleks Reinhardt selle wäikese mäeladwa nimetas, kui me seal kord ühe jõuluõhtu mööda saatsime. Sinna tahaksin ma täna minna mälestuseks.“

Ta armastab teda weel, konstateeris onu Ulrichi süda hämmastusega ja rõõmuga. Kui kummaline on ometi naise süda! Ta mõtiskles pisut, siis andis ta oma auto temale tarwitada.

„Metsaülemaja majani wõid sõita. Wiimane osa lase ennast autojuhil saata. Tema on hea mäeronija . . .“

Autojuht ei ole eriti wiisakas. Wõi ei sobi temale see sõit? Ta askeldab ratta juures, kui Irene autosse astub. Aga ta sõidab arusaadawalt tempos, mis toreda talwemaastiku nautimist ei takista ega wähenda. Jõulupäike on loodumas. Lumistunud eelmägestikumäed ujuwad roosaka walguse meres. Muinasjutuhelewus nagu kord, mõtleb Irene, härdalt oma kõrwal tühjale platsile waadates. Pikkamisi lookleb auto unewast lumemetsast läbi ülespoole. Metsaülemaja ees, kus juba hele jõulurõõm walitseb, astub ta autost wälja.

Autojuht annab auto sulase hoolde ja hakkab, wäike lumelabidas käes, ees minema. Irene, kes tahab üksi olla, palub teda maha jääda. Aga autojuht raputab pead, ilma et ümber pööraks, ja pomiseb: „Mul on selleks käsk!“

Irene on nii mälestusesse wajunud ja eessammuw autojuht nii tumm, et ta tema juuresolekut enam nagu ei märkagi. Edasi üles sammudes ja ikka tihedamaks muutuwas widewikus on autojuhi juuresolek temale koguni meel-

leb Irene naerdes, kuna autojuht juba edasi sammub.

Nüüd seisawad nad wabal kõrgustikul. Kusagilt pimestikust heljub pehme, wäga kaugel kellakölin. Irene wahib mõtiskledes widewiku sinisesse sügawikku, milles küla aknasilmad nagu taewast kukkunud tähed sirawad. Kuus aastat näikse olewat kustunud. Tal on, nagu seisaks armastatud mees tema kõrwal. Kui ta silmad jälle tõstab, on autojuht kadunud.

Talw Helweetsias.

diwgi. See sõnaahter mees ilmutab üllatawat arusaamist iludusest ja helewusest. Kohas, kus awaneb ilus wäljawaade lumitunud sügawikku, milles üks metsakirik oma walgustatud aken-dega pakub wõluwat pilti, jääb ta seisma. Üne suure, iselaadiliselt kaswanud kuuse ees laseb ta oma taskulambi walgust lumega kaetud okstel mängida, okstel, mis lumekoorma all longus seisawad. Üks jäätunud juur paneb Irene komistama. Ruttu juurekargawa autojuhi käsi kisub Irene kuristikuserwalt tagasi.

„Oli ometi hea, et kaasa tulite,“ üt-

Ta läheb wäikese maja juure, awab ukse — walgus kargab temale toast wastu. Autojuht süütab küünlaid jõulupuul. Irene tulekul pöörab ta, wõtab autoprillid ninalt ja mütsi peast. Esimest korda näeb Irene tema nägu.

Lähemal hetkel puhkab ta oma endise mehe rinna najal.

Mõtisklewa naeratusega waatab onu Ulrich oma saali aknast üles mägede poole. Ta näeb waimus mõlemaid uuestiühendatud inimesi, kes seal mägestiku kõrgusel loitmahakkawate tähtede all pühitsewad oma jõulupühi.

Jõululaul.

Austria kirjanik **E. K. Baer.**

Wana, linnas kõigile tuntud muusikamees Siegfried Borchert oli enesele väikeses tänawas toa üürinud. Peale wana tiibklaweri ja wiili oli tal waid kõige wajalikumaid toasju. Ja ainult kehwalt elatas ta ennast klaweri ning wiilutundidest.

Detsembripäewad töid lund ja jääd, sosistasid paljuütlewalt armastusest ja jõuluõnnest, meelitasid mälestusi wälja ja peitsid wõi tõrjusid olewikumuresid. Jõuluwõlu!

Püha õhtu widewikutunnil istus wana Borchert väikese raudahju ees ja hõõrus peesteldes oma käsi. See oli melankoolne pilt ja melankoolia seisis unistades väikeses toakeses.

Wäljas tänawal lõid lambid põlema. Wastu aknaruutu tuiskas peen lumi. Tüki aega silmitses wanake mõtiskledes walgete lumehelwete mängu, siis tõusis ta ja istus klaweri ette oma jõulumõtteid mõlgutama. Ta lõi mõne pehme akkordi, siis kajatas tuttaw wiis: Püha õõ, õnnistud õõ . . .

Näis, nagu oleks wana klawer omanud uue kõlakülluse. Härdalt kõneles ta möödunud parematest jõulupäewadest ja kiigutas rauga õndsasse mälestusse.

Ammu, ammu sest ju!

Siegfried Borchert! Kas mäletad weel? Kas mäletad weel, mil sa emale oma Loore esitlesid?

Muidugi — muidugi! See sündis pühal jõuluõhtul! Tookord tõi ta oma salajas kihlatud mõrsja sinna. Teel, üks-teise käealt kinni hoides, jutustas ta temale oma emast ja tundis häbi oma südame põksumisest. Loore kuulas palwelikult ta sõnu ja waikis kogu tee, sest temagi süda peksis metsikult salajases ärewuses. Ikka kartlikumalt põksusid südamed, mida lähemale nad Siegfriedi kodule jõudsid.

Wiimaks seisis nad korridorikuuse ees Siegfried tahtis kella tõmmata. Loore peatas teda. „Friedel! Minu Friedel!“ ütles ta. Kaua waatasid nad üksteisele silma, siis suudlesid nad.

See oli ilus jõuluõhtu!

Suures toas sirasid neile kuusepuu küünlad wastu. Kellamäng puuladwast kajatas nii rõõmsasti ja armsalt. Kõrge ahju ääres seisis ema ja waatas lahkesti julgustades noorele paarile. Ema! See kallis naine!

Õhtu haripunkt omas erilise noodi. Siegfried istus klaweri ette, pööras naeratades pead ja ütles:

„Ema! Mis ma nüüd mängin, on jõululaul, mille ma ise olen loonud ja sulle pühendanud!“

Siis algas ta lühikese präludiumiga.

Palwelikult kuulati helisid, mis Siegfriedi sõrmede alt nii õrnalt ja elawalt esile woolasid. Alguses kõlas see nagu pühalik koraal, siis kuuldi lauluwiisi wabalt nagu kellahelisid. Finaal lõppes rõõmsa hõiskega.

— — —

Wanake oma toas oli minewikust nii haaratud, et ei märganudki, et ta sel mälestusehetkel seda wana, oma komponeeritud laulu mängis.

Kerge koputus ukse taga ehmatas ta jälle tagasi olewikku.

„Tuppa!“ hüüdis ta.

Keegi ei tulnud.

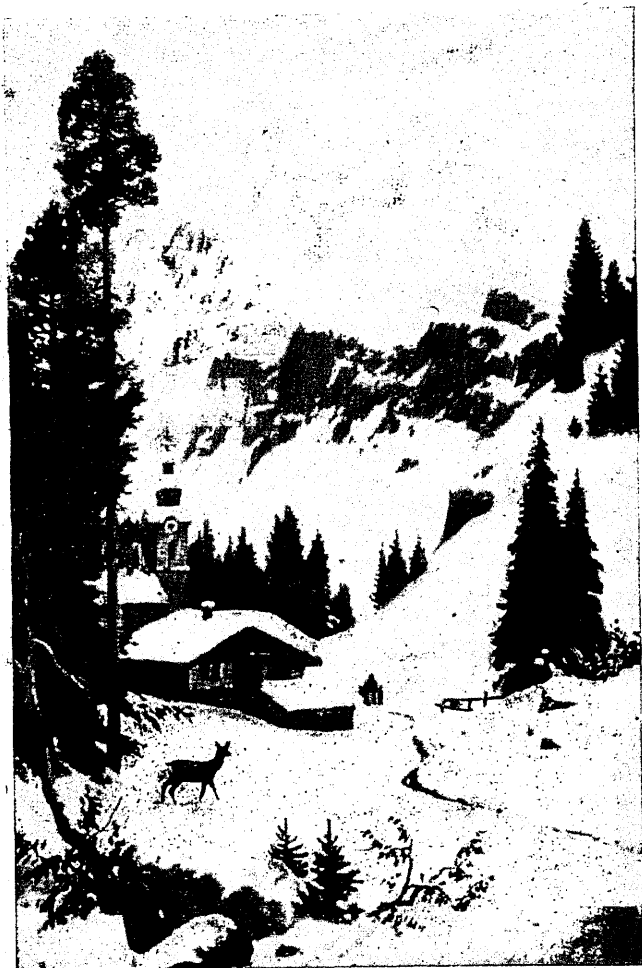
Nüüd tõusis wanake ja läks wälja korridori. Kirjakastisse seisis kinnine ümbrik. Ta wõttis selle sealt wälja.

Jälle tuppa tulles pani küünla põlema, awas kirja ja luges:

„Mu armas härra! Tulge, palun, wiibimata Talweaeda jõulukontserdile. Siin juures sada marka kulude katteks, mis Teile selle palwe tagajärjel wõiksid tekkida. Südamlikke terwitusi!“

Rahutult kõndis wanake toas edasi ja tagasi. Kelle käest? Allkirja polnud. Midagi saladuslikku seisis selles kutses.

Kontsertmuusika! Wana Siegfried Borchert oli kogu eluaeg püüdnud suureks kunstnikuks saada. Ilmaaegu! Suure waewaga oli tal korda läinud mõnda väikest kompositsiooni wälja anda. Tema kunstnikuolu oli ainus okaste, mis suundus umbtänawasse. Nüüd kutsuti teda kontserdile. Kes oli see

Jõulude ootel.

kutsuja! Kas tahtis keegi temaga nalja teha?

Wiimaks ometi jõudis ta otsusele. Ta võttis wana musta kuue kapist, mis weel wanem oli, ja riietus.

Kui ta pool tundi hiljem Talweaeda astus, olid mõned kontserdinumbrid juba mööda. Ühes nurgas võttis wana muusikamees wiimaks tagasihoidlikult platsi.

Podiumil istus üks noor daam klaveri ees. Tema kõrwal seisis sale härra. Mustad silmad, pruunid käharjuuksed. Tema näol oli teatud sarnadus wana Borchertiga. Nüüd hakkas ta wiulit mängima.

Kontserttükk algas õrna pianissimoga. Mängija võttis kuulajad kohe

oma wõlu wõimkonda. Lõpul kajas maruline käteplagin läbi saali.

Kuntsnikupaar võttis selle meeleaduse naeratades wastu.

Alles kui üks lauljanna poodiumile astus, waikis plaksutamine.

Lühike präludium.

Siis algas lauljanna.

„Sära muinasjutulöömus,
püha, kallis jõuluöö . . .“

Wana muusikamees saali nurgas kähwas äkki sirgeks. Tarretult wahtis ta poodiumile, otssis, aga ei leidnud arusaamatule seletust.

„ . . . Sinu armastus
nii rõõmus
ehib meid kui kulla
wöö . . .“

„See laul! Laul, mis ma pühendasin emale!“ kogeles Siegfried kõige suuremas ärewuses.

„ . . . Kuula! Õndsat
juttu ajab
kellahääl, mis tornist
kajab —
armastuse püha
see! . . .“

Siis astus üks wanem daam Siegfriedi juure.

„Sinu laul!“ sosistas ta ja pistis talle eeskawa pihku.

Ehmunult waatas Siegfried daamile näkku. Äratundmine lehwis mõttekiirelt üle ta näo. Wapustatult pööras ta kõrwale.

„ . . . läbi lumesaju walge
pööra taewa poole palge —
see on armu armsam tee! . . .“

Wana, waene muusikamees läks taksakesi wälja. Esimese salmi finaali meelitas weel ta kõrwu.

Wiimaks oli ta wäljas.

Lumi sadas tõsiselt ja pühalikult, langes ta riietele ja ehtis neid, suudles ta palgeid ja niisutas ta huuli. Kirikukellad hõiskasid temale wastu oma jõuluterwitust. Pisarad warglesid talle silma.

Wana daam kontsertsaalis oli tema—Loore.

Tema Loore! Ta oli temaga tookord abiellunud. Abielu esimesed aastad olid olnud õnnelikud, aga mure õonestas õnne alused. Raha oli majas haruldane. Püüdes kuulsusele, jättis Siegfried naise ja lapse hooletusse. Iial ei jõudnud ta sihile. Häda muutis ta meele kibedaks ja ülekohtuseks. Nii tuli lahkumine. Loore läks väikese Siegfriediga oma wanemate juure tagasi.

Siegfried?

Wanake waatas eeskawale. Tõsi! Siegfried Borchert. Elvira Kaiser-Borchert.

Kui wana muusikamees kaks tundi hiljem oma laua ääres istus ja küünlatulle wahtis, mis kuuseoksal seisis, koputati uksele.

Tuppa tuli Siegfried Borchert noorem.

„Tere õhtust, isa!“ ütles ta ja sirutas wanakesele käe vastu. „Olen ma tere-tulnud?“

„Friedel!“ kisendas wana mees ja ta hääli suri nuuksu-misse. „Alati oled sa tere-tulnud! Alati!“

„Ja minu ema?“ küsis poeg. „Ja minu naine?“

Nüüd ruttas wanake sõnalausumata korridori ja tõi naised tuppa. Ja siis pühitseti lepitust.

Jõulukuusk Chicago Granti pargis.

Kaunistatud jõulukuusk on ärilises Ameerikas üheks pühade lähinemise meeleuletajaks.

Sellist ülewat jõuluõhtut ei olnud wana muusikandi tuba veel iial enne näinud.

Hulgused ja laps.

Saksa kirjanik **Georg Eschenbach.**

Kolm meest istusid pühal õhtul hulgustekodus küdewa ahju ees ja wahtisid tulle.

Ühel neist jooksis lai arm üle pahema põse ja muutis ta suu inetuks. Ta mustad silmad seisis luurawalt suurte kulmukarwade all ja juuksed langesid tal

sasitult otsaesisele. Hans Wimmer oli hulguks, keda iga korralik kodanik pidi kartma.

Teine kandis endise toreduse wiimaseid kulunud hilpe kuiwetul kehal. Ta oli wõõrast warandust raisanud ja raha warastanud ühe neiu pärast, ja

wanglast pääsenud kurjategijat ei võtnud isa enam vastu. Nii oli ka Kurt Waldenburgist saanud hulgas ja kerge-meelne tsüünik hulkurite hulgas.

Kolmas oli walge habemega wana mees ja möödunud aastate karmus tumestas ta närtsinud nägu. Temast, wanaast Sinzigerist, oli pika rändamiseaja jooksul saanud wilets hulgas.

Kurt Waldenburg, kõige nooremneist, tõstis pead ja ütles pilkawa naeruga:

„Kolm kaabakat istuwad pühal õhtul koos, ja soe ahi on ainus, mis armas kaasmaailm meile teab kinkida. Kes teab teist mõne loo, mõne pehme, liigutawa loo jutustada, nagu neid sel õhtul wäikekodanikud armastawad ja mille üle naised nutawad?“

Sinzinger ütles: „Mina ei tea midagi. Ahi on kuum, meie nahk on kuiw, mis sa weel tahad?“

Aga armiga mees awas pikkamisi oma inetu suu:

„Sul on õigus, Waldenburg. Mis wäikekodanikud täna õhtul enestele lubawad, miks ei peaks meie, kaabakad, ka enestele lubama! Seal nad seisawad kuusepuu all ja kuulewad häid sõnumeid. Meie istume siin, kolm wäljatõugatud, ja mina tahan teile jutustada oma ewangeeliumi — wihaewangeeliumi!

Jah, wihkan neid, kel kõht täis ja kes eneste arwates suured on, inimesi, kes minu kui kaabaka eest ukse ehmudes kinni wiskawad; ja ometi olin ma kord samasugune inimene kui nemad.

Ma armastasin. Ma armastasin nii palawalt, nagu ma nüüd armastust kõige wastu wihkan. Ma armastasin üht neiu. Tema pettis mind. . . Ma tahtsin teda jõuluõhtul oma wanemate juure wiia ja neile ütelda: „Siin on teie tütar. Armastage teda, sest mina armastan teda enam kui kõike muud maailmas.“

Ma läksin temale järele. Troska seisis tema ukse ees ja ma imestasin, et tema wanemate majas juba jõulupuu põles. Teenija laskis mu sisse, sest ma olin maja sõber, ja teatamata astusin ma tuppa. Minu neiu istus pidulikult ehitud laua ääres särawate wanemate wastas. Ja üks mees — ma tundsin teda, sest ta oli minust rikkam — silitas ta kätt, ja jõulupuu säras äraandja kohal.

Siis tõusis ta ja tuli mulle wastu. Kerge kohmetusega ütles ta mulle:

„Pean sulle walmistama pettumuse, Hans. Arwasin, et sind armastan, aga kui ma täna Fritz Künzlerit kaua aja pärast jälle nägin ja ta minult mu kätt palus, siis teadsin ma, et mu armastus tema wastu ometi kangem oli. Lohutu, armas Hans!“

Tarretult wahtisin ma temale. Nägin särawaid sõrmuseid tema sõrmes, pärlikeed ta kaelas. Nägin pilkawat naeratust teise huultel ja kisendasin: „Tema raha armastad sa, tema raha pärast oled sa mind petnud!“

Tema taganes. Meeletumas wihas tõstsin ma rusikad. Nüüd kargas teinegi jalule ja lõi mulle noaga näkku. Mina kägistasin ta ära. . . Ja see kõik sündis põlewa jõulupuu all. —

Wanglas tahtsid nad mind sundida ühes teiste wangidega jõulupuu alla istuma. Nad uskusid, et walmistawad meile seega rõõmu, ega mõistnud minu piina. Ma lükkasin puu umber, ja jälle karistasid nad mind.

Ka pärast wanglast lahkumist jäi isamaja mulle lukku. Ma ei leidnud ka tööd, olin ju mõrtsukas. Wäljatõugatu, märgitu. „Waadake ometi ta mõrtsuka nägu inetu suuga!“ Kõik ukсед jäid minu ees lukku. Aitajat kätt ma ei leidnud. Nägin ainult ähwardawaid rusikaid wõi terawaid sõrmi, kes mulle raha kätte wiskasid, et pääseda kaabaka lähedalt. Nad ässitasid mind koertega ja ajasid politsei minu jälile, uskudes, et olen mõrtsukas.

Ma wihkan inimesi, sest ükski neist ei anna mulle kätt abiks, et pääseksin mülkast, kuhu ma wajun. Ma wihkan jõuluõhtul, mil mu õnnetus algas. —

Kas rõõmustab sind minu ewangeelium, Waldenburg?“

See naeris lühidalt:

„Rõõmustab? Ei tea õieti, wennas. Aga mis sa lukus uste pärast muretsed? Lustilik on meie mustlaseelu ja sina ei kõlba enam wäikekodanikkude keskele.“

Ta hää l kahises.

Kolm kaabakat wahtisid tulle. . . Awanes uks, ja kolme wõi nelja astane tütarlaps astus tuppa.

„Tere õhtust, armas mees. Rõõmsaid jõulupühi, armas mees. Tere õhtust!“

Kolm kaabakat tundsid oma räpa-

ses käes üksteise järele pehmet, sooja lapsekätt ja pakikest oma rüpes. Wana Sinzinger awas oma pakikese wärisewate kätega esimesena: piip, tubakas, sukad, kindad, nende peal kuuseoks. Wanamees toppis piibu ruttu täis ja hakkas pahwima. Soe ahi, põlew piip, mis oli wanale hulgusele weel muud waja? Waldenburg seisis waikselt nurgas ja rõõmu õige naeratus lehwis üle tsüüniku huulte.

Aga armiga mees istus liikumatult. Awamatult seisis pakikene ta rüpes. Ta hoidis wäikest lapsekätt õrnasti oma suurte käte wahel, mis olid kord tapnud inimese, ja ta silmad wahtisid uskmamatult lapse näole: „Minule, minule kätt?“ Tänuilikult ja kōwasti pigistas ta lapse käekest.

„Armas mees, waata, nüüd saad sa weel jõulupuugi!“

Kaabakas tõusis äkki. Seal seisid lapse wanemad ukse warjus ja isal oli jõulupuu kaenlas. Tulija asetask jõulupuu lauale ja süütas küünlad: „Ma arwasin, et see Teile rõõmu teeb.“

Hans Wimmer wahtis wihaselt kuusepuule. Wäikese tütarlapse isa peatas wiivitades: „Kui ma wast eksitan . . .“

— „Ära puu!“ tahtis armiga mees kisendada. „Ära puu, mis nägi minu õnnetust“ Aga pehmed lapsekäd tõmbasid suure mehe oma juure alla:

„Kas sa puud ei taha, armas mees? Ta on ju nii ilus. Kas sa ei tea, mis ingel puu ladwas ütleb? Ema jutustas seda mulle: Kõigile inimestele hea meel, kõik inimesed peawad rõõmustama, Ka sina!“

Armiga mees, kes jullustas wiha, wajus waikselt oma tooiile tagasi.

Jõulupuu põles ja uks läks wanemate ning lapse taga kinni.

„Tulge pärast pühi minu juure, mina wõin Teile tööd anda,“ oli isa lahku-des ülelnud.

Kolm inimest wahtisid tulle . . .

„Minu ewangeelium oli wale, Waldenburg!“ ütles armiga mees, ja suurt, karedat meest wapustas wabastaw nutt.

Loomad inimeste kaswatajatena.

Kõnelus loomataltsutajatega.

Wäike lõwitaltsutaja.

Arwata üheksateistkümne aastane poiss, blond ja wäga kena näoga, aga tahteinimese raudse lõuaga ja lõwitaltsutaja walwelolewate, heledate, selgete, kummaliselt sundiwate silmadega, istub liikumatult ühe puuri ees. Ta suu räägib tasaseid sõnu. Älati on need samad ühetoonilised hääled, looma- ja inimesekeele wahesegu. Ilma tooni muutmata räägib tugewa kehaehitusega mees pehme kannatusega, meelitawalt, lohutawalt, silitawalt — mitte wäikese lapsega, waid lõwiga!

Looma kohutawsuur karwane pea püsib liikumatult wõre taga, mis lõwit esiotsa weel taltsutajast lahutab. Silm on silma süwenenud. Pilk pilku. Kassisilmis hõõgub kirjeldamatu ja mõistatuslik walgus. Täis metsikust ja usaldust, wiivitust ja wiha, imetlust ja surmawat wõõrsust.

Esiotsa on see wõõrsus weel wõitmatu kena, tugewa poisi poolt, kes räägib pehme neiuhäällega ja kelle kõhnas, põnewalt kuulawas näos ainuski muskelt ei tuika. Tema uurib looma iselaadi, kelle juure ta homme wõi ülehomme läheb. Juba hulk päewi istub ta igal wabal tunnil puuri ees, toidab lõwi, ja räägib temaga. Ta tohib juba juleta mõnikord üsna tasa ja rahulikult, sundiw pilk ikka kahe kassisilma wubise-wasse walgusemängu süwendatud, käe wõre wahelt läbi pista ja kõdistades looma lakka puudutada, kes inimese puudutust tundes kummaliselt wäriseb ja pikkamisi taganeb.

Homme awab ta sama rahulikult ja mõõdetult, milliseid liigutusi lõwi juba tunneb, tasakesi puuriukse ja räägib ise selle juures lõwiga edasi. Wõimalik, et ta juba tohib puurigi astuda. Kuid igatahes ei tohi see esimene külustus

kauda kesta. Selle kuningliku looma sõprust ei võida inimene iial tormiga.

Hiiglajõuga varustatud, küünte ja kihwadega kaitstud tööseltsilise sõprust võita — see on lõwitaltsutaja kunst. Loomi „taltsutada“? Lõwitaltsutaja naeratab. Taltsutada, dresseerida — need on võhiku ammu ajastlained arwamised. Looma tuleb seltsiliseks, võib olla koguni sõbraks kasvatada! Ja kuidas „kaswatatakse“ metsloomi?

Wäike, kena loomataltsutaja ütleb suure sõna: „Loomad kaswatawad meid!“ Lõwilõugade, lõwikäppade ja lõwikõri wastu inimene oma kawalusega, tigidusega ja suurte wõi wäikeste wägitegudega ei saa. Loom usaldab inimest, kelle omadused imponeeriwad! Kes kartmatult läheb lõwipuuri, ei waja desperaadi julgust ega raudlatti löömiseks. Aga mis ta wajab, on külm veri, selge pilk, wilult kaaluw mõistus, paendumatu karakterikangus. On raudne tahe, kannatus — ja armastus!

Kui oleks julgus, külm veri ja headus inimese omadused, siis wõtaksid Jumala asmsamad olewused, loomad, ta wiibimata oma kõrgesse ringkonda wastu — nagu kord paradiisis.

Lõwitaltsutajanna.

Ta nimi on Juula ja ta on kena, lustilik, lõbus isik, kellest keegi esimesel pilgul ei wõi mõeldagi, et ta lõwist enam hoolib kui mõni ta suguõde oma mehest.

Muidu leidub, nagu kõige paremas abieluski, lõwi ja taltsutajanna wahelises kooskõlas ebakõlasid, mida naine igal puhul peab silmas pidama, kui see tema igapäewane leib on, et peab sadandete waimustatud pealtwaataja ees oma kräsupea lõwi lõugade wahele pistma.

Aga sellised ebakõlad tekiwad õieti alati ainult arusaamatustest. Loomad, ka „metsikud“, õigemini nimelt metsikud, on lihtsa, sirgejoonelise loomuga. Kui nad kord juba on otsustanud käsku täita, siis teewad nad harilikult ka, mis nõutakse. Seda võib olla tugewama suuremeelega, kes oma „isanda“ kummaliste ja hullude korraldustega filosoofiliselt juba on leppinud. Loom tegutseb eeskawa järele, mis talle kätte on õpetatud. Wastupanu awaldab ta ainult siis, kui mõni eksitus wäljastpoolt wõi mõni taltsutaja ebaharilik liigutus, tihti

ainult mitte õieti ülesseatud ese auto-maatlikult sooritatud tööle takistusi loob.

Ja wastupanu awaldab lõwi kõige pealt siis, kui inimene, kellele ta usalduse kinkinud, teda petab. Kui ta pettunud on, Kui taltsutaja kaotab hariliku külma were. Ja kui ainult silmapilguks see maagiline side katkeb, mis inimese ja looma wahel nägematult peab pingule jääma. Ta katkeb kohe, kui lõwi arwab märkawat, et tema poolt teatud kauguseni lugupeetud, põhjalikult waadates aga siiski pisut naeruwääriline olewus, „inimene“ närwid kaotab. Lõwiga juhtub seda harwemini, sellepärast ei jõua nad seda inimese juures ära seedida.

„Sellepärast,“ ütleb kena, lustilik lõwitaltsutajanna Juula, „ei ole õnnetused peaaegu iial lõwi, waid meie oma süü. Lõwid on otse pedantliku tähelepanuga, meie aga alati mitte! Lõwidel pole tujusid, meil on neid tihti. Lõwid on kõwatahtlised, meie oleme omatahtlised, kangekaelsed. Lõwid jääwad alati külma-wereliseks, meie kaotame selle mõnikord. Arusaadaw, et siis kõik kokku ei käi. Lõwi ei oska ega tarwitsegi meie iseloomu nõrkustega ja närwiriketega arwestada. Eksitab teda mõni asi, siis wõtab ta lihtsalt oma lõwiloogika appi ja teeb, mis temale kõige enesestmõistetawam on. Tema ei pahanda, ei nuta, ei minesta — seda teewad ainult inimesed, kes oma tahtmist ei suuda maksuma panna. Tema wiib selle läbi. Ta hammustab!“

Käsi lõwisuus.

Tuleb tsirkuse wanem, kes oma elus paljude lõwidega on walmis saanud. Ja mõned neist said temagagi peaaegu walmis. Ma märkan midagi sellest. Mehel on nimelt ainult üheksa sõrme.

„Ah,“ ütleb ta wiskawalt, nähes, et mind ta iludusewiga huwitab, „seda ei teinud mulle lõwi, seda tegi karu. Karud on hoopis teine peatükk. Karudega töötada on tõsine loomatöö. Karud kaotawad iga silmapilk oma närwid nagu hüsteeriline naine. Neil on tujud, nad on salatigedad, mõnikord isegi rumalad.

Lõwid on mulle armsamad. Kui ma nende harjumustega kord olen tutwunud ja nemad minuga, siis saame harilikult üksteisega hästi läbi. Wahe-

juhtumeid, kus kõik mitte üsna hästi ei lõpe, tuleb ette ainult jooksu ajal. Siis muutub loomus kasvatusest ometi kangemaks. Kui lõwi leiab paraja aja armumiseks, siis sünnib temaga, mis sünnib kõigi armunutega: ta ei suuda aru saada, miks talle töö peaks olema tähtsam kui ilus, edwistaw lõwidaam.

Seda on kohe märgata, kui loomad puuridest wälja maneeshi lastakse. Kohe ruttab isane lõwi emase juure, keda ta päew otsa ainult kaugelt wõis näha. Ta istub „iluduse“ kõrwale ja on wi-hane, kui taltsutaja selle kohtlemisega nõus ei ole.“

Wanem käärrib warruka üles. Risti üle käerandme jookseb tal kohutaw sü-gaw arm.

„Üks noor lõwi,“ jutustab ta, „hü-pas etenduse ajal postamendilt maha, et üht ilusat ja wististi armsasti lõhna-wat lõwidaami pisut lähemalt silmit-seda. Esimene kord suutsin ma ta weel pilgu ja käeliigutuse abil sõnakuulmi-sele sundida. Suures ärewuses ronis ta jälle postamendile. Aga enne kui ma töögasain hakata, kargas ta jällegi maha ja jooksis minu ümbert suurt kaart tehes oma daami juure.

Nüüd peab teadma, et sellised ette-nägematud eeskawamuudatused teisi loomi, kes tahawad oma tööd ära teha, närwiliseks teewad. Nad saawad rahu-tuks, wõib olla ka uudishimulikuks. Sil-mapilk on segadus käes. Nii seegi kord. Mina jooksin põgenejale järele ja olek-sin temast ka seekord jagu saanud, panen aga ainult teda tähele, ja just ta-gaajades puudutan üht teist, kes ka tuba rahutuks on saanud, pisut kõwasti ni-nast. Lõwi napsab mu käest kinni, kar-gab postamendilt maha ja jääb, minu käeranne tema suus, hetkeks seisma. Hirmsast walust hoolimata jõudsin ra-hule jääda. Sest nagu iga teine loom, hammustab ka lõwi seda kõwemini, nii-pea kui rabelema hakatakse.

Pikkamisi läheb lõwi, ilma minu kätt lahti laskmata, risti üle maneeshi. Kuigi ma walu pärast weel waewalt suutsin jalul seista, lähen ma wastupanuta kaasa ja mõtisklen, mis teha. Muuseas oli mi-nul ka mureks hoida, et publik midagi ei märkaks. Kui wäljas kabuhirm tekib, siis teeb see loomad weel enam rahu-tuks ja mina olen selles segaduses üldse kadunud! Ka wõre taga seiswad wal-

Gustaw Espe,

tuntud Pärnu maalermeister, pühitses oma 40. a. teenistusjuubelit. Tuntud seltskonnatege-lane, Pärnu Laenu-Hoiu-Ühisuse abiesimees, Endla seltsi juhatuse liige, Pärnu Kredii-tühisuse asutaja, Tuletõrje Seltsi auliige.

wurid ei saanud esiotsa midagi aidata. Kui neist keegi oleks puuri tõrmanud mind aitama, siis oleks lõwi mu kätt weel enam pigistanud ja mu käsi oleks olnud kadunud.

Nii siis lähen ma, pealegi weel nae-ratawa näoga, millega lõwi minu juu-res on harjunud, tema seltsis läbi ma-neeshi kuni wõreni. Sel hetkel wiskab üks walwur lõwile alati walmis seiswa külma wee ämbriga näkku. See on kau-nis tabaw abinõu rahutuks läinud looma silmapilguks jälle mõistusele wiia. Sest wett ei suuda lõwid nagu kõik teisedki kassilaadi loomad sugugi sallida. Seegi-kord polnud asi teisiti. Üllatatult ja wi-haselt awas lõwi lõuad. Seda olin ma just oodanud. Ja ainsa hüppega olin ma puurist wäljas.“

Need on, arwab wanem, wäikesed äpardused töö juures. Üks langeb, kui ta ettewaatomatu on, masina wahele, teine lõwilõugade wahele. Igal elukutsel on omad hädad. Ja igal elukutsel on kõige kardetawam, kui inimene hä-daohu vastu tuimaks, ükskõiseks jääb! Ka loomataltsutaja muutub kergemeel-seks, kui talle mitu kuud midagi ei juhtu. Ta jääb muretuks, kuni mõni juhulik kähahoop teda jälle uuesti ergutab.

„Aga armid, mis mu selga katawad,“ ütles taltsutaja, „ei räägi midagi lõwide vastu. Nad räägivad waid minu enese vastu! Iga hammustuse ja iga hoobi eest wõlgnen ma tänu ainult oma ettewaatamatusele, oma närwide lõtwusele, tahtejõu seisakule. Lõwid seda ei salli.

Lõwid nõuawad täit meest. Ja kui ta seda weel ei ole, siis peawad loomad tema kaswatusele weel pisut abiks olema. Kui selle juures midagi pahemat ei juhtu kui hammustus, siis ei küsi meie kumbki sellest suurt. Mina mitte ja lõwi weel vähem . . .“

Kojalaulik.

Austria kirjanik Franz Karl Ginzkey.

Sultan Abdul Dshamili kümnnendal walitsemiseaastal sündis, et tollekordne kojalaulik ja keiserlik luuletaja Hassan Muley moshee trepil jalaga wääratas, kaelaluu murdis ja suri.

Sultan ei leidnud wajalikuks enam teist kojalaulikut otsida ja kuulutada. Polnud ju kahtlust, et kõik maa tähtsamad laulikud kiiresti seda kohta omale soowisid, nagu see juba põlwest põlwe oli wiisiks olnud. Aga kummalisel wiisil seda nüüd ei sündinud. Oodati ja oodati kojat, aga keegi ei teatanud enast.

Ainult kord, wiienandal päewal pärast Hassan Muley surma, oli üks wanem, waeselt rietatud isand, ametilt kantseleikirjutaja, kes wabadel tundidel luuletas kõiksugu juhuslikke piduluuletusi, keiserlikku paleesse tulnud. Tema oli nähtawasti pisut oh oh, sest ta nõudis enesele tõsiselt kojalauliku kohta, kuid wisati teenrite poolt eeskojast wälja.

Nüüd aga jäi sultan rahutuks. Laskis kutsuda suurwesiri ja nõudis luuletajate tulematajäämise asjus täit tött.

Wesiir algas:

„Kõigi usklikkude walitseja! Sinu wõimu ja headuse ees on tõde endastmõistetaw. Tema tohib juleta usaldades sinu trooni ette ilmuda nagu kõige vähem teener sinu elamust. Et kuule siis armulikult: Kolme aastakümne jooksul, mis Hassan Muley oli kojalaulik, on noorte laulikute keskel kummalised muudatused olnud. Olen kogunud kõikjalalt teateid ja kõik need teated ühtuwal selles, et praeguste luuletajate hing paljust sellest hakkab eristuma, mida nimetatakse tunnete ja weendumuste ühtluseks. Nad tõendawad, et on leidnud oma täitsa erilise maailma üksi iseenestes ja seal tahtwat nad olla pii-

ramata wõimuga walitsejad. See maailm olla nii suur ja nii paljukujuline, et ükski maine rüük temale ei wõrdu. Nende walud ja rõõmud näiwad neile sellepärast olewat tähtsamad kui need, mis maailm annab. Sellepärast leiawad nad oma auga mitte kokkukäiwaks kellegi teenistusse astuda ja olgu see ka maailma kõige wägewama isanda teenistus. Küll on aga, täpselt waadatuna, ainult vähe nende hulgas, kes tõesti nii mõtlewad, need on meisterteoste juhid ja uuestihelistajad; teised liituwad nendega ja aimawad nende iseteadwust ning olekut järele gilde külge liitumise tarwiduse põhjal. Ja sellest tuleb, oh wägewam isand päikese all, et keegi kojalauliku kohta ei taha ega tohi püüda. Nii mõnigi neist ehk soowib seda salajas küll, aga ta kardab teiste pilget ja põlgust.“

Sultan oli kantsleri kõnet nacrata-des kuulanud.

„Siis peame ilma kojalaulikuta läbi ajama,“ ütles ta siis. „See kaotus on kantaw, ja peaaegu näib kasu tähtsam olewat: mulle on see alati teretulnud, kui tean oma wõimu piire.“

Sellega ei olnud asi aga sultanile weel lõpnud. Mõte, et tema riigis kogu noori, lootusrikkaid mehi leidub, kes ainult enestele tahtsid tugeida ja isegi tema koja hiilgusest ja aust loobusid, liigutas teda iseäralikult. Lugupidamisest, mis ta nende vastu tundis, kaswas osawõtwus; ta laskis enesele salajas nende teosed osta ja hakkas peagi suuremat lõbu tundma tundidest, mil ta nende noorte tormajate olewusse süwenes, kes enamasti nagu wallatud warsad oma waimu suwisel aasal ringi trampisid. Ta taipas: Soowides maailma uuesti enestele wõita, ei kartnud nad

midagi nii väga kui minewikku. See oli nende ühine waenlane, kellele nad ikka jälle oma nalja terawad piigid ja mässulised mõtted raswastesse reidesse puurisid. Ja et nad ise selle juures tihti kõige weidramaid hüppeid tegid, see tegi nende tegutsemise seda lõbusamaks. Aga ta märkas ka nende katsete ja waewa tõsidust, uhkust ja wiljakust. Sest ta oli juba kätte õppinud kõrge kunsti, kuidas tuleb mitte ainult jääwale, waid ka saawale isalik süda awada.

Ja nii sündis, et sultan warsti uue-aja kirjanduse parimaks ja lõbusamaks tundjaks sai. Kuid peale suurwesiiri ei teadnud kojas seda keegi.

Uute laulikute tosinas, kelle töid keiserlik walitseja eriti armastas, oli keegi Helim, kes temale kõige armsam oli. Kuigi ta ka tema tõis mõne peaaegu hullu terawuse ja wäljenduse, kõnelise iseäralikkuse leidis, tundis ta ometi, et ta temaga kummaliselt sugulane oli. Ja wiimaks ärkas temas tung, seda kummalist meest palest palesse tundma õpida.

Wõõrais riides läks ta lauliku juure, kes linna ääres wäikeses talus elas. Ta tutwustas ennast kui kirjanduse õpetlast, keda eriti „noorte“ püüded huwitawat.

Laulik taipas warsti oma külastaja kõrgetinimlikku wäärtust, sõna järgnes sõnale, ja lõpuks lahkusid nad weendunult, et juba esimesel päewal olid sõpradeks saanud.

Sestsaadik külastas sultan Helimit ikka sagedamini. Aia, kus nad harwa juttu westes jalutasid, wõis Abdul Dshamil näha oma marmoripaleed, ja weel ilal polnud ta oma wõimu küllust ja selle wõimalusi sellise magususega tunnud, kui nüüd, mil ta neil tundidel sellest loobus ja nad üksteisele wõõrad olid.

Ühel päewal ütles ta Helimile:

„Olen suurwesiiri sõber ja kuulsin temalt, sultan olla haawatud, et keegi meie aja laulik ei soowi kojauliku kohta saada.“

„Selle üle ärgu Abdul Dshamil imestagu,“ wastas Helim naeratades. „Temale kuulub wõim maailma üle, meie aga walitsus waimu üle. Inimene ei pea muutuma wasalliks, kui ta wõib olla kuningas. Ta jätku meile meie usk.“

„Mispärast wasalliks?“ ütles sultan. „Kui sa Abdul Dshamili isikliku tun-

neksid, sa mõtleksid küll wist teisiti. Tema wõib hea sõber olla.“

„Wõimalik,“ wastas Helim, „aga mina ei tunne teda.“

Ja nüüd ütles Abdul Dshamil:

„Tema seisab sinu ees.“

Järgnes wäike waikus. Helim silmitses sultanit rahulikult. Ikka heledam rõõm walgus ta näole.

„Olen sind hakanud armastama, oh isand,“ ütles ta wiimaks sügawa meeleliigutusega, „ja tahan sulle järgneda kuhu ise tahad. Su kõrge, kallimeelne inimlikkus tasugu mulle kõik, mis mind ootab.“

Sõnum, et Helim, kõigi kõrwalisejate ja uute helide otsijate uhkus ning ehe, hakanud oli poeta laureatuseks, awaldas noorte laulikute gilde peale wapustawat mõju. Mõju awaldus kõige esiti üldises waikimises. Temale ei soowitud õnne, teda ei laidetud. Palju enam püüti asjast kui ainult wälisest aukõrgendusest mööduda wõi tehti ainult nii. Ainult kaks uut ajakirja, mis nelikorda aastas ilmusid, „Nool“ ja „Osutis“, saatsid temale ühes märkusega, tema ärgu nähku selles tagasisaatmise arwustust; see koostuwat ainult ta muudetud seisukohaga maailmas, mis toimetusele igatahes tähendawat uut orienteerumist.

Helimi hing oli küllalt nii iselaadiline, et selle esimese odapiste üle walu magusust tundis, ja seda kannatas ta oma keiserliku sõbra eest meelsasti. Helim teadis, kui väga hea on kõigi walude wiljakus luuletaja põllule; ta tahtis kõike täielikuks nimetada, mis temale weel edaspidi sündis.

Abdul Dshamil aga puistas teda üle oma armu ja sõpruse kõige õrnamate märkidega. Ta näitas ennast rahwale Helimi seltsis. Rahwale aga, kellele luule ainult üht tähendab (niipalju kui ta seda mõistab), paistis see ühe tema keskelt wõrsunud mehe ülendus olewat eriline arm waitsejalt, ja neile mõlematele hõisati wastu, niipea kui neid üheskoos nähti.

Sultani sünnipäewal awaldas Helim esimese kiidulaulu oma keiserlikule isandale. Wastuwõtt rahwa keskel oli mitmesugune. Esimene tõendas, et sellest õieti aru ei saa; selles leiduwat kõiksugu segaseid ja tumedaid kohte ja kummalisi sõnakujusid, mis kokku

ei käiwat paljude tunneteiga, mis ometi peaasi olla.

Õhtuks aga oli Abdul Dshamil luuletaja oma juure kutsutud. Nad istusid toredas ümmarsaalis, mil olid malahiidist seinad; kuldwaagnast purtskasid sinised weed jahedalt üles kõrgele. Siin nüüd kandis Helim sultanile ette oma rasked salmid, milles sirasid ja särasid waimu uuemad kalliskiwid, mida weel keegi enne teda polnud keele salaallikast ammutanud, mispärast nad ka esiti nagu wõõrad külalised kuulaja kõrwade ees seisid, kellest ta alles hiljem aru sai.

Sultan laskis mõnda rida korrata, tundis rõõmu nii mõnestki uuest warast, ei jätnud ka awaldamata kahtlust mõne liig julge awalduse kohta -- see oli nagu kõrge, usaldaw pühalikkus nende wahel, ja lõpuks kaelustas sultan laulikut, andis talle ühe kalli sõrmuse ja ütles:

„Usun, oh Helim, sa laulsid selle laulu waid omale ja minule üksipäini. Suur ringkond ei saa sellest aru, nimelt praegu weel mitte, aga sel määral, mil inimsugu sinu najal tõuseb, saab ta ka sinu loomingu suurust märkama. Meie mõlemad ei ole siis enam elus. Aga mälestusesammas, mis sa meile oled loonud, on surematu. Mina ei oska sind nii tänada, kuidas seda sinu armastus wäärrib.“

Hümn sultanile oli esimene, mis Helimilt pärast kojaulikuks saamist awaldati. Tema endiste sõprade wastus ei tabanud teda ettewalmistamatult. Selles seisis just see, mida ta oli oodanud. Mitte, et oleks temale juletud äkki ette heita oskamise ja wõimise puudust, ei, teda kiideti peaaegu samuti kui enne, aga selles kiituses peitus kummaliselt pilkaw ülekaiwus, mis temale teatas, et ta nüüd wististi asetatakse surnute hulka, ja siis olla kõik ta endine tegewus waewalt weel kõne wäärt.

Ja selle juure jäädigi. Mis Helimi nime all iial ilmus, see ümbritseti waimuka pilke gloriooliga, mis teda seda sügawamini haaras, et kõik see tige-dus peitus kunstitäies kujus, mis ilmutas noort, murdmata waimu. Ta armastas neid noori inimesi, kes nii palju eest tahtsid waid iseendid tänada; ta pidas lugu nende karedusest ja walla-

tusest, armastas neid kõigest hoolimata, sest nad olid ju tema nooreea seltsilised.

Sultan wõib olla teadis, mis Helimis sündis. Aga paistis, nagu ei oleks ta julenud seda puudutada. Suurtel on raske neile toodud ohwrit kujutleda, mida nad ei suuda tasuda. Pealegi oli talle Helim nii armsaks saanud, et ta temast ei wõinud loobuda, iial ei oleks ta teda wõinud lasta lahkuda.

Lõbu kirjatöist ja tema ilusatest õitest ei lasknud nad enestelt mitte rööwida. Ja ikka jälle ilmusid uued näitlejad, julgesid sõna wõtta ja katsusid selle isandateks saada.

Noorte, uuesti esiletungiwate laulikute hulgas oli üks, nimega Jussuf Feridun, kes sultani tähelepanu kõige enam kütkestas. Jutustati, tema elawat kusagil prowintsis, kuid keegi polnud teda weel näinud. Ainult ta kauged, särawad luuletused ilmusid noorte ajakirjades ja neid loeti palju. Ei kestnud kaua ja Jussuf Feridun oli kirjanduslik päewakangelane. Seltsides loeti peaaegu ainult weel tema luuletusi ette; kõik ta laulud helistati heliloojate poolt, sest keegi ei osanud aja hinge nii sügawalt tabada kui Jussuf Feridun.

See oli ka sultani arwamine. Ta kõneles sellest tihti Helimiga, luges tema seltsis Jussufi laule ja ütles tihti naljatas:

„Kui sina, oh Helim, ei oleks minu laulik, siis oleks seda Jussuf!“

Sultan kohmetas, et Helim oma keiserliku isanda waimustust esimest korda ei jaganud. Ta arwustas noore lauliku mõndagi laulu terawasti, isegi warjama kibedusega, nii et sultan tihti salajas mõtles:

„Kas Helim, suur laulik, tõesti peaks weel wõima kade olla?“

Aga üheltki surelikult ei wõi lõpuks ju jumalikku ülekaiwust nõuda. Nii mõtles sultan, kui kuulis, et moodsate laulikute gilde nüüd Jussufit eriti Helimi wastu välja mängiwat, keda juba „surnuks“ arwati. Ta osutawat kummalisele sarnadusele nende wahel, ainult et Jussufis olla see tõusnud kõige hiilgawamaks täiuseks, mis Helimis olnud täminemata lubadus ja nüüd ära kuiwanud.

Nüüd hoidus sultan oma sõbralik-kude tunnete pärast Helimit Jussufi lauludega piinamast; ta luges neid weel

ainult enesele salajas. See oli tema arwates seda wajalikum, et Helim mõnest ajast saadik hakkas pödema ja arstid, kelle käest sultan nõu küsis, temale ütlesid, et asi tõsine on.

Ja warsti pärast seda sündis, mida Abdul Dshamil omas elus kõige raskemaks löögiks arwas ja sellena tundis: tema armas sõber ja laulik Helim suri.

Sultan laskis kogu maal wäljakuulutada leina, asetas surnukeha oma ilusamasse saali ja awaldas soowi oma surnud sõpra jala ta wiimisel teel saata, kus juures temale samuti pidid järgnema sada ta kõige kõrgemat aukandjat.

Nii muutus lauliku wiimne teekond rahwuslikuks leinapeoks ja kuulmata suureks ning tähtsaks. Sultan sammus just puusärgi taga, temale järgnesid kulagatikitud mundrites kõik, kes olid kõrged ja suured. Bagdadi rahwas aga seisis tee ääres pea pea kõrwal ja nuttis Helimit waljusti, kuigi ta teda iial täielikult ei olnud mõistnud.

Rong oli juba hulga maad edasi jõudnud, kui äkki sündis midagi kummalist. Neli meest astusid wälja ühest majast, millest rong möödus, ja kandsid lihtsat, musta puusärki, ja wiies sammus nende ees, kummardas sultani ette ja ütles:

„See on laulik Helimi wiimane soow, oh isand: see puusärg järgnegu tema puusärgile ja awatagu alles tema kalmu ees.“

Sügawasti wapustatud sultan ei teadnud, mis temaga sündis. Et aga ülewa tunni pühalikkust mitte eksitada, laskis ta saladusliku puusärgi enesest mööduda ja sammus nüüd mõlemate taga, kõiges omas walus oodates asju, mis pidid järgnema.

Ja kui wiimaks Helimile määratud auhaua ees seisti, panid mehed oma puusärgi maha ja awasid ta.

Ja waata, see oli tühi. Ainult üks sedel seisis selles ja see anti sultanile. Sedelile oli Helimi tuntud käekirjaga kirjutatud:

„Minuga läheb mitte ükski Helim, waid ka Jussuf Feridun rahule. Andesta, oh isand, oma ustawamale teenri! see kahepaikne mäng! Ustawus oli see, mis mind seda tegema ajas. Ustawus sulle ja — ustawus minu enese wastu.“

Abdul Dshamil seisis kaua waiki-

Otto Grossschmidt,

tuntud luuletaja ning kirjanik, saab 21. detsembril s. a. 60 aastat wanaks. Tema on sündinud Tartumaal Otepää alevis, õppinud sealsamas kihelkonnakoolis ja hiljem Rõngus õpetajaametit pidanud, kust ta Tartusse elama asus ja seal mitme ajalehe toimetuses töötas. Tema elu ei ole kunagi olnud kuldne, waid kogu oma elu on ta mööda saatnud kitsastes oludes ja raskustega wõideldes. Mis ta nime rahwapärases on teinud, olid ta luuletused, millest omal ajal ilmus kaks annet. Mitu tema lauludest on mitme helilooja poolt helistatud ja ajajooksul otse rahvalauludeks saanud. Ka näitemängude alal on ta katseid teinud, kuid need on tal vähem õnnestunud. Soowime wanale luuletajale ja seltskonnategelasele tema aupäewal soojast südamest õnne. Jagagu taewas temale weel wanas easki palju päikeserikkaid päevi ja rohkesti elurõõmu ta perekonna keskel!

des puusärgide ees. Siis ütles suurweisiir temale:

„Milline häbematu mäng, oh isand! Ja ta nimetas ennast sinu ustawamaks teenriks.“

„Käsin sind waikida,“ hüüdis sultan. „Kui kunagi elas õiglane mees, siis oli tema see.“ Siis aga tõrjus ta walusasti naeratades: „Tema ei nõuagi elule wõib olla sugugi teist mängu kui mina ise ja meie kõik.“

Ta laskis surnule teha torema mälestussamba, mis oli piiratud roosipõõsastest. Neis põõsastes laulab weel tänapäew pehmeil suweõil magusasti bülbül — ööbik.

Kõrbeulid.

Ameerika kirjandiku **John Grey** romaani.

11

Dick heitis Beldingile pika, muriva pilgu.

„Mõid kindel olla, et ma pead ei kaota.“

„Noh, hea küll, siis kuule,“ algas Belding. Ja ta jutustas Galele kõik, kuidas Radford Chase Nelli piinanud ja Ben Chase tema ema ärsitanud — kogu kurwa loo.

„See'p see salavalu siis on! Waene neiu.“ pomises Gale. „Märkasid kohe, et asi korras polnud. Nell oli hoopis teine kui enne, nii ebaloomulik. Ja kui ma teda palusin minuga kohe abielluda, ei saanud ta wastata, waid mittis ainult.“

„See oli ka Nelliile raske,“ ütles Belding lihtsalt. „Aga nüüd, kui jälle siin oled, läheb asi paremaks. Tunnen tüdrukut, Dick. Tema paneb su abiellu nõule wastu. Ja sul saab wäga raske olema ta tahtmist murda, raskem kui õnnetus, mis sul selja taga. Arwan, et tunnen sindki, muidu ei jutustaks ma —“

„Õnnetused, Belding?“ küsis Gale. „Kas julged sa õnnetada, et — et kui asi õige oleks, mina sellest küsiks?“

„Oh, taha, Dick, seda ei wõinud ma ometi armata. Ei oõka oma mõtteid ainult õieti wäljendada. Ja mind tabas see asi raskesti —“

„Sumala pärast, ega sa ometi usu, et Chase tõtt räägib. Ebas, tule kaasa. Tahan, et kaasa tuled, Belding. Mispärast ei ütelnud sa mulle juba eile kõik?“

Belding tundis, kuidas raudne käsi ta wälja õue ja siis Nelli toa ukse juure wedas. Nell istus lähel. Mehi nähes tuli ta suust kiljatus; ta pea wajus norgu, ta silmad hakkasid tumenema.

„Armsam, ma tean, miks sa nii kurb oled,“ hüüdis Gale. „Ja nüüd, mil meil kõige pahem selja taga, ei lasse me endid enam piinata. Mina ei usu seda, mis räägitakse. Tean, et see on wale. Tean, et sinu ema tõendab, kui suur wale see on! Tema on kord wististi raskes seisukorras olnud — wõimalik, et kurwalt eksumid. Aga see, mis sina kardad, pole tõsi. Aga kuule mind, armsam: isegi kui see tõsi oleks, ei tähenda see mulle midagi. Ma töotaksin julle auhõnaga, et ial enam sellele ei mõtle. Armastaksin sind ainult weel enam, sest et sa nii palju ole karmatunud. Tahan sind weel enam omaleks naiseks, et ma sind wõiksin aidata unustada —“

Nell kargas sügawas hinges põrutatud naise kirgliku andumusega tema juure ja suudles teda.

„Oh Dick, see on hea, nii hea! Sa ei aima, mis need sõnad mulle tähendawad. Nad on minu — on minu päästnud!“

„Siis on kõik jälle hea, lemmik?“ küsis Dick ruttu. „Sa pead oma sõna. Abiellud minuga?“ Hilgus kadus neiu näost ja nüüd olid ta silmad peaaegu mustad. Ta raputas pead.

„Nell,“ hüüdis Gale äkki hinge kinni hoides.

„Ara küsi, Dick. Ma ei wõi — ei wõi sinuga — abielluda!“

„Mispärast?“

„Sa tead seda. On tõsi — et ma —“

„See on wale,“ katkestas Gale ta jutu ägedasti. „Aga kui see tõsi olekski — miks — mispärast ei taha sa minuga abielluda? Meid huvitab ainult meie armastus, muud midagi! Kas sa mind enam ei armasta?“

Nad olid Beldingi unustanud, kes nüüd warju taganes.

„Ma armastan sind kõigest südamest ja kõigest hingest. Sureksin sinu eest,“ sõstistas Nell, käed kramplikult koos. „Aga ma ei taha sind häbistada.“

„Sa oled enesele niipalju muret teinud, lemmik, et su tunded on haigestunud. Oled kaotanud õige pilgu asjadele. Ütlen sulle, et ma oleksin kõige õnnelikum ja ühtlasi kõige kahestamiswäärilisem inimene, kui sa minuga abiellud.“

„Dick, sa ei mõtle hetketti oma perekonnale. Kas wõtad see mind sinu naisena wastu?“

„Muidugi — muidugi — ja kui ma teda peaksin sundima!“ wastas Gale kindlasti.

Nell hakkas waljusti nutma.

„Oh mu süda lõhkeb — mu süda lõhkeb — sest ma ei wõi — ei wõi sinu naiseks saada!“

Südi lootus kadus Gale näolt. Siin, nägi Belding, oli süüge tõelikkus tema unistuste wastu wälja astunud.

„See kurat Radford Chase — tema awaldab minu saladuse,“ ägas Nell. „Tema wandus, et kui sa tagasi tuled ja minuga abiellud, siis kiusab ta meid alati ja jutustab kõik!“

Belding nägi, kuidas Gale kahwatas ja äkki kui muutükk seisma jäi.

„Chase on sind siis ähwardanud?“ küsis Dick ja ta hääle sunnitud olek tõrkas Beldingile filma.

„Mind ähwardanud? Ta on mu elu ain-saks painajalikkus unenäoks teinud.“ Ruttu woolasid need sõnad Nelli suust. „Õstti olin ma uudishimulik, mis emaga on. Aga tema

ei tahtnud midagi sellest rääkida. Siis kui lahkus, hakkas Chase kõiksugu märkusi tegema. Mina wiiskasin teda ikka enam. Aga kui ta mulle wiimaks kogu loo ära jutustas, siis heitusin ja tundsin häbi. Veel ikka jäin ma kindlaks. Tema oli üsna wiisakas, kui ta kaine oli, aga kui ta joobunud oli, siis oli ta eht kurat. Ta naeris mind ja mu uhkust. Ma ei julenud üst tal nina eest kinni lüüa. Siis ajajooksul teerawnesid ta ähwardused. Ta kõneles sinist — ja — ja tead — olen sulle ta ähwardusi kirjeldanud . . . ei puudunud palju, Dick, ja ma oleksin järele annud ja temaga abiellunud. Olin kui meeletu, kui — kui süna koju tulid."

Ta lõpetas jostistades ja waatas Dickile kurwalt otsa. Belding oli wäliselt külm, aga ta rimmas möllas wiha. Ta waatas Galele ja uskus ette nägemat, mis see müüd tegi. Gale wõttis Nelli oma kaisju ja hoidis teda kawa oma rimmel.

"Armas Nell, olen meendunud, kõige pahemad mured on mööda," ütles ta pehmeisti; "ma ei taha sinist loobuda. Müüd mine wooldisse, katju puhata ja rahuneda. Ara tee omale enam muret. Asi pole kaugeltki nii paha, kui arwad. Usu mind. Looda minule. Küll mina juba mr. Radford Chase suu sulen."

Kui ta neiu lahsti lastis, waatas see talle ruttu silma ja tõstis paludes käed.

"Dick, ega sa ometi — !"

Gale naeris, ja kui Belding seda naeru kuulis, siis tuskatas ta.

"Dick, ma palun sind, ära ole ettewaatamata. Chased on meile palju muret walmistanud. Nad on rikkad ja wägewad Dick, töota, et sa asja veel hullemaks ei tee. Palun, luba, et sa nende juure ei lähe!"

"Palud sa mind sellepärast?" küsis Gale.

"Jah, jah!"

"Aga sa tead ometi, et sel pole mõtet. Mis ja minult ootad?"

"Ma kardan — kardan. Oh Dick, tema ei wiimata, waid lasseb su selja tagant maha."

"Ei, Nell. Tema laabilisel mehel pole sellekski julgust."

"Sa lähed?" hüüdis Nell metsikult.

Gale naeratas. Ja kui Belding seda nägi, siis jooksis ta külm wärin üle selja.

"Dick, ma ei suuda sind tagasi hoida?"

"Ei!"

Siis wõttis temas naine loomusunnilise kartuse, ta awas oma huuled poolelbi ja suudles teda.

Gale lahkus õuest ja Belding läks talle järele. Nad läksid elutoast läbi. Wäljas weranddal istusid ratsanikud ja Thorne. Dick läks sõnatult oma tupp.

"Midagi on õhus," ütles Laddy terawasti; ta ajas enese püsti ning tõmbas filmad pilukile.

Sekund hiljem tuli Dick uksest. Belding silmitjes teda kiire pilguga. Minus muudatus, mida ta wõis näha, oli, et Dick oli kübara pähe pannud ja rasked kindad kätte tõmmanud.

"Pea!" hüüdis Laddy hääl nii käskiwalt, et igaüks oleks pidanud sõna kuulma. "Dick, ega's sa ometi ei taha ilma minuta minna?"

"Jah, tahtsin. Aga ma olen muutunud mõtetuks, Laddy."

Wististi. Dota filmapilt, Dick. Olen haige mees, aga ega's ma sellepärast veel koju ei jää, kui minu lähedal juured asjad sünnivad."

Ta komberdas üle weranda ja kadus oma tupp. Jim Lash koputas piibu tühjaks ja järgnes Laddyle, kuna ta ise tantsuwiihi ümises. Hetke hiljem ilmusid nad jälle, ja mõlemal oli rewolwriwöö ümber seotud.

"Kus me need mehiklased leiame?" küsis Dick Beldingilt.

"Meil on wõõrastemaja kõrwal tänawa ääres oma lokaal, mida nad nimetawad klubiks. Sel ajal on Radford wististi seal. Kus wana peitub, seda ma ei tea. Aga ta büroo on siin samas wastas."

Nad läksid mitmest majast mööda, pöörasid ümber nurga peatänawale ja jäid ühe madala, laia maja ette seisma. Seal seisis paar saduldatud hobust postide küljes. Mehiklased loogisid laia wärawa ligidalt.

"Seal eemal nurga juures seisab Ben Chase," ütles Belding. "Näed, see suur mees, kel walged juuksed ja nahkpael kübara küljes. Ta on meid näinud. Teah, et midagi on tulemas."

Mart Aado p. Reide,

sünd. 6. nov. 1862. a. Järwa maakonnas, Mäe wallas, pühitsetes 33. a. teenistusj. üh. üh. On kaua-aegne tegew liige Tallinna Põllumeeste Seltsis ja Eesti Kaitseliidu Küti seltsis, kus tuntud osawa laskjana, kes naljalt mööda ei lasse. Oli Tallinna linna teenistuses, kust lahkus pensionile.

Tal on inimesi lähedal. Nad tulewad siia. Meie otsime ta poisssi ja see on mistski majas."

Nad astusid majja. Lokaal oli saalitaoline, puudus ainult baarilett. Olemas oli faks wiletsat biljardit. Nähtawasti oli Chase selle oma töölistele ja kaastöölistele lõbustusekohaks määranud; seal oli mehhiiklasi ja ameeriklasi. Üksa all suure laua ümber istus falk káratsewaid, suitsetawaid ja joowaid kaardimängijaid.

"Näita mulle Radford Chase," ütles Gale.

"Seal! Suure punase näoga mees. Silmad pifut jõllis. Waata, ta kiskus kaardid käest ja ta nägu pole enam punane."

Fõndes kaardimängijate juure, jäi Dick seisma. Tema raske saabas tabas lauda, mis kolifedes ümber kukkus. Klaasid, kaardid, mängumargid lendasid laiali. Kuwa kõit see kraam põrandale lendas ja üllatatud mängijate toolid hakkasid libijema, hüüdis Gale:

"Mu nimi on Gale. Otsin mr. Radford Chase!"

Tõusis piff, laiadlaline pois, õige julgesti, ifegi wäljakutsuwalt, ja waatas tujaselt Galele.

"Mina olen Radford Chase." Ta hääls kõlas ärewalt.

Paari sekundiga oli kõit mõõda. Lauad ja toolid olid kõit huumitus; üks biljard oli kõrwale lihanud, üks laup seisis purustatult põrandal ja oli woolas ojana sealt wälja. Ladd nõjatas postinajal, suitsew revolver käes. Seinääres kúkitas üks mehhiiklane ja ahastas oma murtud käwarre üle. Gemal nurgas ulus keegi teine haawatud mehhiiklane walus. Nad olid káhtunud relwaga Galele läheneda ja Ladd oli wõitluswõimetuks teinud.

Reket saali lamas Radford Chase, lont, rálalas, werine mees. Ta polnud raskesti haawatud, aga ta oli abitu, wiletsasti pekja jaanud hädapapsun, kes oma seisukorda tundis ja feda kõit wahtisid. Ta nuutsus, hoigas ja hulus. Aga keegi et aidanud teda jalule.

Selg wastu uft seisis Ben Chase; esimest korda oli ta kaotanud igasuguse autoriteedi, lootuse ja julguse. Gale astus tema ette, ja nüüd seisis Gale nagu filmatorikawas wastolus selle külma rahuga, millega ta saali oli astunud. Chf küll higi ta otjaessifelt woolas, oli ta ometi káhwatu. Ta filmad loitsid ja tantsisid kui tuleleegid. Ta lõug rippus ja wárises ärewuses. Ta tõstis oma suure, kindas peituma rusika wana Chase nina alla.

"Seekord on teie hallid juuksed teid päästnud! Aga ärge iial enam minu teele ilmuge! Ja kui teie pojufene — poisifene jälle meele-mártusele ártab, siis ütelge temale, et ma igakord, kui ta mulle wastu juhtub, selle, mis ta tänna sai, temale jälle ja paremini kátte annan!"

17.

K a d u n u d j ö e s a l a d u s .

Warajasel hommikutunnil läks Gale üffipäini majast wälja. Ta läks üffildusse oma murede üle járele mõtlema. Temal polnud kerge walwja faki filmist kaduda, ja parajassti kui ta kufagile warjatud ja wilusse kohta oli pikali heitnud, ilmus indiaanlane, nagu wari.

"Malo," ütles ta oma sügawa häälega.

"Jah, faki, on paha — wága paha," wastas Gale.

Indiaanlane oli kuulnud káhwust, mis Belding ja ta ratsamehed saanud.

"Láhme!" ütles faki ja osutas mõjukalt Nimetute mägede kõrgetele terrassidele.

"Mispárajst tahab minu wend, et ma temaga pean ronima Nimetutele mägedele?" küsis Gale.

"Shwia d'oro," wastas faki.

"Kullawihm," tõlkis Gale. See oli faki nimi Nellile. Mis ta nüüd arwas? Seal mägedes? Üffi lábistas üks mõte ta pea. Faki arwab kúlda, õiget kúlda. Temal oli nõu walgele wemale ta rööwitud warandust tasuda, wemale, kes Papago kaewu juures ford ta elu päästnud! Sügaw inestus táitis Gale südame, kui ta indiaanlasele murimalt nácku waatas. Kas siis faki iial ei arwanud oma wólga tafu taks?

"Láhme?" kordas indiaanlane ja osutas jällegi mägestikule, aga nii kummalifel wiisil, et see otse imelik oli.

"Jah, faki."

Gale joofsis oma tuppá, tõmbas neeltega warustatud saapad jalga, táitis weepudeli ja rutatas koplisse tagasi. Faki kohtas teda. Tal oli kákkurullitud lasse, lühite ja paks kepp käes. Sõnatult sammus ta minema üle tee mägestiku poole. Keegi ei näinud Beldingi majast nende lahtumist.

Mis waremalt ainult kitsas, meekiidipõwfastest palistatud teerada olud, oli nüüd lai sõidutee. Suur wejistamifekraaw káis woolaawat rápást wett joofsis ta kõrwal. Gale oli Chasele töö peale wága nudishimulik olud, aga árawõitmata meelejáhedus ei olud talle luba annud wälja minna ja feda filmitseda. Ta ei olud üllatatud, kui nági, et insheneerid, kes olid teinud kraami ja paisu, temast igas üffikasjas olid ette jõudnud. Paisuga lahutatud kúristik oli tore referwuaar, ja kui Gale feda piklikku järwe waatas, ei suutnud ta tagasi hoida röömsat tunnet. Nüüd wõis mehhiiklaste kárdetud ano seco — põueaasta — tulla ja tuligi — aga ei iial enam Forlorn Riveri laenukudele! See kúristik oma káhpõhjaga eiwõinud iial enam tühjaks jääda; seal peitus nii

palju wett, et kogu Mtariorg sellega faks kuiwa aastaga wõis läbi saada.

Jaki sammus järwe äärt mööda ruttu edasi järwe ülemise otša poole, kus ülearune weji üle kõrgete kaljumüüride sügawikku tuktus. Kaugemale mägestikku ei olnud Gale weel üal saanud, ja Welding oli talle ütelnud, et lääne poolt weel ükski walge inimene polnud üles Nimetutele mägedele roninud.

Uga walge mees pole indiaanlane. Kui walge indiaanlaselt ka on rõõminud karjamaad, orud ja mäed, isegi kõrbe, tema omaidus jäi talle enesele saladuseks. Waewalt nägi Gale suurt halli kaljuseina oma ees, kui tema jaki wästu jälle wana kummaline uudishinnu ärfas. Talle tuli meesti meelde jide, mis neid jidus ja mis oli peaacgu sama lähedane kui wercside. Ta uudishinnu oli äratatud. Ta tahtis teada, kuidas jaki üles mäele pääseb, mis näis olewat peaacgu ülesamatu.

Jaki lahtus kuristikust, ronis mahakukkunud kaljurahnude wirwarriist üle ja läks siis hiiglamüüri alumist äärt mööda edasi. Ta waatas üles ja näis üles minemiseks parajat kohta walwat. Ükski koht ei paistnud Galele wõimatam. Tema ees seisid kalju müür, pisut ülerippuw, lastes mitte päewawalguist alla, määratu tume mägimass. Augematud praod, lõhed ja koopad faunistasid tumeda kiwi konarlisti külgi.

Jaki pani lasso hoolikalt wiskewalmis, jidus ta ühe otša külge oma lähikese, paksu k pi, keerutas siis keppi õhus ja wirutas ta üles umbes kümme meetrit kõrge kaljusimši äärele. Kepp ei jäänud peatuma. Jaki tegi uue katse. Seckord jäi kepp lõhe wahele. Jaki proowis ta fowadust, kalmas siis rihmast kinni ja ronis, jalgu müürile toetades, seina mööda üles. Üles jõudes osutas ta Gale, et see temale järgneks.

Gale leidis selle ülesronimise wiisi olewat kiire ja mugawa. Jaki tõmbas lasso üles ja wiskas kepi teise prao wahele. Nii ronis ta jälle kõrgemale ja Gale järgnes temale. Kolmandal korral jõudsid nad järsole, kitsale terrasile. Jaki pööras pahemale poole ja ronis ühest pimedast kuristikust läbi. Gale tema kannul. Siis jõudsid nad warsti heledamale kohale, kust aga mingisugust wäljawaadet ei olnud. Umberringi ainult kaljud.

Siin muutus tee raskeks. Raske oli jakit järgida. See oleneb kopsust ja see oli jakil kōwa. Mitu korda arwas Gale kuulwat kukkumate wete kohinat; kord näis see olewat ülewal, kord all, ja kui ta seda teada tahtis, kadus see, kuni ta jälle edasi läks. Pikkamisi harjus ta ronimisega. Ta käed ja põlwed põlesid. Ta hakkas hingistama, hingas raskesti. Ta jüda põksus nii ägedasti, et see otse walus oli, ja sekundeid

**Siidi-, samet-
'ja villaseid } kleidiriideid,**

**pesuriiet, laudlinu, pikee-
tekke j. n e.**

soovitab

A. Laamann

Väike Karja, 8.

tuhumus ta pill. Kui ta wiimaks kohale jõudis, kus jaki suure kaljumüüri äärel istus ja teda ootas, oli see wiimane aeg.

Gale heitis seliti maha ja puhkas pisut, ilma muud waatamata kui sinist taewast. Siis ajas ta enese istukile. Ta imestas nähes, et ta selle hirmsa ronimise järele ainult umbes kolm- sada meetrit orust kõrgemal seisid. Raske järele arwas ta wahemalt miili edasi jõudnud olewat. Tema jalgade ees seisid küla oma uute majadega ja telkidega, mis wanemate elumajadega wastolus seisid. Ta nägi rohelist alfalsapõlde ja Weldingi walgeid hobuseid. Need olid kui piitkesed täpid. Temale tegi nalja kujutleda, kuidas ta nende hulgast Blanco Soli wõiks leida. Siis rändas ta pill edasi jõe.

Jaki panti oma kae Gale põlwele. See oli tumepruun, armiline, tugew käsi, mille liigutused olid nii kōnekad. Indiaanlane kuulatas.

„Mis ja kuuled, jaki?“ küsis Gale. Ta naeris helemuse üle, mis teda wallanud. Uga ta hääle kōla ei suutnud wõlu katkestada ja ta waitis. Temagi kuulatas terawasti, ei kuulnud aga muud kui kottakisa.

Üksi kargas indiaanlane jalule ja pomisedes lahtus ta kalju äärelt. Gale läks talle järele, sest ta oli puhunud ja tahtis edasi minna. Ta nägi, et suur kalju, millele nad roninud, ainult üks trepp oli hiigla suurele kaljuplatoole.

Jälle kuulis ta kukkumate wee tumedat kohinat. Jaki ronis ühe kalju otša ja peatus. Järgmisel hetkel seisid Gale põhjatuma prao ääres, millesse walge jõgi alla tuktus. Tema häämas- tunud pill jälgis seda kitsat, kiiret weejooksu tumeda, keerlewa katlani, kust ta tuli. See oli hiiglaulikas, wahunaw kaew, mingisuguse maa- aluse jõe wäljatulekukoht. See tuli hiiglasuurelt kaljuplatoolt alla.

Jaki oli Gale juhtinud Kadunud jõe (Forn Riveri) algallikale.

Äkilised mõtted lendasid Gale peast läbi, nii ruttu kui rõõmujubinad, mis ta kehast läbi jooksid. Siin wõis ta omale maa ära märkida ja enmast mitte enam petta lasta. Kraawid kaljuterrasidel ja augud järskudel seitel pidid wee alla orgu saatma. Ben Chase oli suure

paistu ehitamud, millest kasu polnud, kui Gale Forlorn Riveri tema jooksult kõrwale juhtis. Selle saladusliku kõrbejõe allikas kuulus temale.

Tema rõõmu ja kaasmawat ärewust pidurdas jahi ebaloomulik olek. Indiaanlase nägu ilmutas hämmastust, teadmatust, isegi kohutuvust. Ta silmitses seda wahutawat kaewu, nagu ei oleks ta tahtnud oma silmi uskuda. Gale taipas kohe, et jahi Forlorn Riveri allikat veel iial polnud näinud. Kui ta kunagi siin ülewal oli käinud, siis oli see sündinud mõnest teisest kohast. Ta seisis, wahtis üles mäeharjale, uuris mägestiku tippe ja sakte ja ei näinud seda enam tundwat. Ta ei teadnud, kus ta wiibis.

Siis läks ta keerlewat weeloigust mööda ja hakkas üles rounina wäitefele mäele, mis wiis üles kaljule. Jälle seisis taistatus ta ees: lahtine kivihammas, pehastunud, kofkuwarisemud, aga oma esialgselt haju ifka veel sedawõrd alles hoides, et näha oli, et selle olid walmitanud inimestekäed. Selle jamba ümber tegi jahi tiiru ja tema uudishinnust kõneles uus teadmatust.

„Ugh!“ pomises ta; ja kuigi mingisugune häälte ta rahulolemist ei ilmutanud, näis ta ometi olemat kahkluse lõpule jõudnud. Ta näitas üles wildaka seinu poole, mis üle kaljusimsti waatas. Mõrgad märgid näitawad seal hulga inimeste sõrmelälgi. Selliseid jooniseid oli Gale juba tihti kõrbehoobastest näinud. Ja need märgid ütlesid nähtawasti jatile, et ta sihi eli saawutanud.

Siis muutusid ta liigutused wäga kiireteks — ta liikus haruldase rutuga. Ta waatas wildaka seinu alt maapinna läbi, wöttis sealt mõned wäikesed mustad kiwid ja wiskas need Gale kätte. Nende raskus pani Gale wärisema. Siis wöttis jahi maast tüki pehastunud kiwi ja wiskas selle wastu seinu, nii et see kattes. Ta tõstis mõned killud ja näitas Galele kiwi murrukohti. Kollased jooned, tume lõige, peened kuljaläljed.

Gale jalad nõtkusid; ta istus maha ja katsus wäikesi kiwitükke rüppe korjata. Ta wärisewad sõrmed puurisid noa kiwisse — kuld! Siis wahtis ta mäelt alla orgu, kus jõgi oma käämudega kaugele kadus. Aga ta ei näinud maastikku. Siin oli tõelikkus, nii mõluw, nii imetaolif, nii wabastaw kui unelm, mis täide läheb. Jahi oli ta juhtinud kullasoonele. Gale tundis asja ja teadis, et see soon rikas oli. Rõõm waldas ta äkki. Aga tema mõtted keerlesid hullus keerutises selle kummalise ja õilsa indiaanlase ümber, kel otse täitmatu himu näis olemat oma wana wõlga tasuda. Welbing, kes oli waelefs jäänud! Ness, kes allika kadumise pärast oli nutnud! Laddy, kes iial enam ei saanud

ratjutada! Jim Lash, kes wandus, et ta iial sõbra juurest ei lahtu! Thorne ja Mercedes! Kõik need inimesed, kes tema wastu olid head olnud ja keda ta armastas, olid waeled. Müüd aga said nad rikkaks. Nemad kõik pidid olema ta osanikud. Tema oli leitud Forlorn Riveri algallika, n is kõigile tähendas warandust. Jahi oli ta küllalt rikkaks teinud. Gale oletas meelhamini kohe üle kalju alla orgu tormanud, et seal ruttu saaks teada anda oma imetaolikke uudiseid.

Äkki selgus ta pilk, ja ta nägi kivihammist. Ta weri muutus jääks, siis tuleks. See oli ühe kullaotsija omandusemärk. Aga ta oli wana, wäga wana. Selle soone kallal polnud iial töötatud. Mingei asi ei näidanud, et iial mõni kullaotsija oli siin olnud. Kes oli ta siis esimene jena omandanud? Lootus kaawas, tuli jahutus, külmus kadus.

Jahi suust tuli too wäikne, kummaline, tahtmatu karjatus, mida tema suust waid harwa kuuldi, karjatus, mil alati ühendust oli surmaga.

Gale wärises.

Indiaanlane kobas seinu all liiwa ja tolm. Tõmbas sealt esile eseme, mis kaljut wastu kõlises. See oli wõõnall. Tõmbas esile wana kõmpsumud saaga. Leidis veel mitidki asju ja siis lõpetas ta kaewamise.

Kõrbe-kullaotsijate kaim! See polnud esimene, mida Gale nägi. Laddy oli talle hulga kurwa lõpuga lugusid jutustanud. See leid oli hirmus ja wali tõelikkus.

Siis küümitas terawilmaline jahi käega üles wäikesi wäljanlatawa kaljufeele juure ja wöttis sealt maha wäikesi asja. Ilma wähematki uudishimu ilmutamata andis ta selle Gale kätte.

Milline kummaline tunne waldas Gale, kui ta wäikest, pikergust karpit käes hoidis! Kas oli see waid jahi mõju, wõi lehmis üks nimetu, nägenatu olemus selle kalmu kõrwal? Gale ei teadnud seda. Aga ta teadis, et tagasi tulnud oli wana kõrbe-helend. Teadis, et midagi oli otsustumas. Mingisugune juhustikkus ei suutnud seda hetket seletada. Gale teadis, et see, mis ta käes hoidis, enam wäärt oli kui kõik kuld. -

Karp oli plekist ja täitsa terwe. Gale awas kaane. Mõrk wana lõhn tõusis talle ninasse. Karbis oli wäike pakife, mäsitud millegisese, mis warem kord wiist oli olnud wahariie. Ta wöttis selle wälja ja eemaldas kätte. Kõfupanud sedel seisus ta käes.

See oli wanadusest kolletunud. Aga Gale leidis sealt kirja jäljed. Wäri ew kritselbus, weregale kirjutatud, raske lugeb. Ta hoidis sedelt enam walge kätte ja luges:

„Meie, Robert Burton ja Jonas Warren,

kingime poole sellest kullaspoonest mehele, kes ta leiab, ja poole oma tütrele ja tütrelapsle Nell Burtonile."

Kähijedes, põljuval põuel, wallatud sõnatumast rõõmasti aindusest, sõrmitses Gale päherit, kuni ta tema oli lahti saanud.

See oli kakskümmend üks aastat wana dokument, mis kinnitas Robert Burtoni ja Nellie Warreni abieli.

18.

R o r b e k u l d .

Suupäew koitis Forloru Riveri ääres, ilus, waike, kuldne päew; hiiglasuured walged pilwepurjed lehwisid liikumatuks Nimitute mägede kohal ja kangel kõrbehoritsfondil säras õht purpurikarwa.

Kui nr3. Welding sel päewal koju tagasi tuli, leidis ta õnneliku tütre ja kaks üksikut hauda, milles minewik igawesti uimis. Piinawad warjud taganesid ta filmist. Gale ei unusta iial tema kaelustuse imetaolikkirge, kui ta teda nimetas oma armsaks pojaks ja talle andis oma õnnistuse.

Uga see ilus päew, mis oli kui elu ja armastus ise, ei tohtinud mitte üsna täielik olla.

Jaki tuli Dicki jumalaga jätna. Dick oli üllatatud ja kurb, ja oma impulsiwiteedis unustas ta heffeks indiaanlase karakterigi. Jaki otsust oli wõimatu muuta.

Welding tahtis talle palju kingitusi anda. Indiaanlane wõttis kotitäie toidumoonna, waiba, noa, weepudeli ja ei muud midagi. Koik maaelanikud läksid temaga koplisse ja pöidudele, kus Welding teda palus üht hobust wõtta — üks koik millist, kas wõi armastatud Blanco Diablo.

Jaki wihistas hobused oma juure, wiimast forda. Kas oli ta neid armastama hakanud? Seda oleks olnud raske ütelda. Ta ei waadand ainult pilguga Blanco Diablot, ei pannud tähele Blanco Soli, kes pea üles ajas ja hirmsus. Indiaanlane ei walinud ühtegi Weldingi walgetest. Ta püüdis kinni ühe kõhna hobueesti, nallis waiba selle seljale ja kinnitas jüna ka pakid.

Siis pööras ta sõprade poole, sama tundedu, arusaamatu ja waike mees, kes ta alati olnud. See lahumine ei tähendanud temale midagi. Ta oli siia jäänud oma wõlga tasuma ja läts müüd koju.

Ta raputas meeste kätt, heitis Nellile kiire pilgu ja pööras oma silmad siis Mercedesse ilusale ja ärewale näole. See pidi hispaanlannale olema filmapilt täis sügawaid tundeid. Jakile wõlgnes ta elu, armastuse ja õnne. Mercedes sirutas talle oma käed wastu. Uga jaki ei puudutanud neid. Ta pööras, kargas sadulasse ja ratsutas rada mööda alla jõe poole.

"Ta läheb koju," ütles Welding.

"Kuju!" sõjistas Ladd; ja Dick tundis selles sõnas marumürrinal lähenewa mälestuse ära: kodu — teisel pool kaktuust — ja laawakõrwet, üksikulipäewil, waike õil, punase winaga ümbritsetud tühi maailm.

"Tulge, läheme jüna kingule ja waatome talle järele," ütles Dick.

Thorne, Mercedes ja Nell läksid kaasa, kuna teisel koju tagasi läksid. Kui nad kingule jõudsid, ratsutas jaki juba jõe teisel kaldal.

"Kas pöörab ta ja wiipab meile weel?" küsis Nell.

"Mu laps, tema on indiaanlane," wastas Gale.

Nad waatasid talle järele, kuidas ta läbi meskiidipöösaste ratsutas mäest üles ja siis kaktustetihnikusse pööras. Ueg ajalt tuli ta nähtawale. Punaselt paistis päike. Wiimane, mis waatajad jaksid nägid, oli tema siluett kuldse kõrbetaewa ees, kui ta ühest tipust üle sõitis — metšik, ilus pilt. Ja siis oli ta kadunud.

Jaki oli oma kodumaale tagasi läinud — suure kangukse, tühjusse, üksilbussse — teedele, kas ta lapsena käinud ja kus rändasid ta rahwa ja ta jumalate wainud. Gale taipas, et ta jaks oli tundma õppinud kõrbe waimu ja et see waim temas oli aratanud koik, mis metšik ja primitiivne!

Wisarad särasid Mercedesse filmis ja Thorne suudles nad sealt — suudles tule neisse filmadesse ja leegi pöskedesse tagasi.

Gale, kes seda näinud, leidis oma rõõmsa helemuse jälle ja pööras weetlewa Nelli poole. Küll oli kõrbe seal, imetaolik ja hirmus ühtlasi, aga see ei olnud temale see, mis ta oli indiaanlasele. Nelli särawa naeratuse ees kahwatas too kummaline, piinaw mari ja kaotas igawesti oma wõimui; ja Dick kummardas Nelli kõrwa juure ja sõjistas:

"Bluvia d'oro" — „kullawihm“!

(Lõpp.)

TELLIMISE HINNAD:		WÄLISMAILE:			
Aastas (24 nr.nr.),	Kr. 7.50	2 kuus (4 nr.nr.)	Kr. 1 60	1/1 aastas	Kr. 10.—
1/2 " (12 nr.nr.)	" 4.—	1 " (2 nr.nr.)	" —.80	1/2 "	" 5.—
1/4 aast. (6 nr.nr.)	" 2.25	Üksiknumber	" —.40	1/4 "	" 2.50

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.
 Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. 16. Telefon 12-53.

Oma wastutusrikast tööd jatkates.

Statistika räägib: Praeguste Eesti ajalehtede seas on olemas ainult 5, mis omawad ennesõjasesse aega ulatawat ajalugu; samasuguseid ajakirju on 7, kusjuures nii mõnigi neist kuulub üle pikkade aastate uuesti elluäratatute kilda. Nii lühike on Eesti ajakirjanduse keskmine iga, et **aastakümneid kestnud lehti** wõib wabalt üles lugeda näppudel.

Iseseiswusaegki pole annud lehtedele suuremat püsi. Ajalehtedest kõnelemata ilmub Eestis praegu 113 ajakirja. Kui teame ajakirja „Romaani“ asutamisaasta olewat 1922, siis on Eestis wanemaid lehti kui „Romaan“ aga kõigest 26. Suur enamus on kaugelt noorem kui „Romaan.“

Kuid millised on need 26 wanemat lehte hariliku lugeja seisukohalt? Terweni 8 on neist usklikkude häälekandjad, 4 antakse wälja põllumeeste keskseltside poolt, 4 on riiklikke kutseorganeid, 1 leht on arstiteadusliku sisuga, siis on veel laste, õpetajate, ühistegelaste, sportlaste, rohuteadlaste, skoutide ja üliõpilaste häälekandjad. Järele jääb ainult kaks ajakirja, mis peale „Romaani“ tähelpanu wääriwad, kui ka sealgi — vähemalt ühe puhul — küsitaw on, kuipalju neid nende lugejaid ülal peawad ja kas seal ka hea riigi rahakott abi ei anna.

Nii seisab ajakiri „Romaan“ wanuselt ja iseseiswuselt Eesti ajakirjanduse praeguste esindajate seas wäljaspool wõistlust. Sest „Romaani“ taga seisab kogu waba rahwas oma iseseiswate kultuurhuwidega.

9. aastakäigu läwele jõudnud ajakirja „Romaani“ lugejad teawad, et „Romaan“ on olnud algusest saadik hädatarwilik kultuurajakiri, ja et meie ajakirja toimetus oma kõrget ülesannet alati aus on pidanud. See usaldus, mis on wastastikune — toimetuse ja lugejaskonna waheline — ongi selleks jõuks, mis meid on kannud üle Eestis tawalise ajakirjajäe ja laseb meid lootusrikkalt waadata tulewikku.

* * *

Suhteliselt antakse Eestis rohkem ajalehti wälja kui kuski mujal maailmas, ja suhteliselt närbub neid meil mitu korda rohkem kui ükskõik millises teises riigis. Mis on selle põhjus?

Meil asutakse lehe wäljaandmisele ilma kandwa ideeta, teadmatuses, mida pakkuda ja millele rajada oma tulewik. Juhuslik töö tekitab juhusliku poolehoidu, äratub silmapilguhuwi, mis peagi jälle kustub! — See wana tõde maksab eriti Eestis, kus üldiselt kehawades oludes elawale rahwale annab eluwoimalused waid püsiw töö, ettenägelik waim ning aastate kogemusrikkus.

Kui meie ajakiri on jõudnud oma 9. aastakäigu läwele, siis on selle tõsiasja suurimaks põhjuseks asjaolu, et „Romaanis“ on suurepäraselt ühinenud kogenud toimetuse ettenägelikkus ning püsiwus ja lugejate pinew huwi **oma** lehe wastu.

Aastakäigu lõppedes ja uut alustades **tänab „Romaan“ oma lugejaid selle suure usalduse eest, mis kannab kaljuna meie ühise lehe hoonet, ja usub kindlasti, et see usaldus meie lehe wastu ka järgnewal aastal edasi kestab. Sellepärast: Jällegemist ja head uut aastat!**

Eesti.

- Jakob Liiv, Noored. nr. 4.
" " , Lahkudes. nr. 5.
" " , Sõgis. nr. 6.
" " , Laulu võim. nr. 12.
Andres Silla, Ta: tuma. nr. 13.
" " , Kuidas ihkan. nr. 18.
Arnold Liiv, Wang waskpuuris. nr. 15.
" " , Miks armastad? nr. 16.
" " , Werilille armastus. nr. 20.
" " , Kui oleksin ämblik. nr. 23.
Joh. Kaal, Örn piiga. nr. 21.
Loomad kaswatajatena. nr. 24.
Tööd jätkates. nr. 24.

Helweetsia.

- J. Delmont, Tänaval. nr. 1.
H. Diel, Jõulud mägestikus. nr. 24.

Hispaania.

- José Mas, Silmad. nr. 6.

Hollandi.

- Jan van Mayen, Aruldased pulmad. nr. 5.
H. Middendorp, Kahe laterna wahel. nr. 8.
Wally Nelson, Murdwaras. nr. 16.
Johan Luzian, Luuletaja. nr. 18.
Toon Ruygrok, Wõti nr. 19.
" " , Pidusõök. nr. 22.

India.

- Dhan Gopal Mukerdshi, Dshungliääres. nr. [18—19]

Indiaani.

- Baloghahoi. nr. 8.

Inglise.

- S. G. Warren, Wõistlejad. nr. 8.
Michael Joyce, Kolmandal korral. nr. 11.
Lafcadio Hearn, Ubazakura
" " , O-Tei nr. 13.
" " , Liblik. nr. 17.
" " , Ju-Roku-Zakura. nr. 21.
John Galsworthy, Õpetaja jutustus. nr. 20.
Hugh Conway, Üksainus aasta. nr. 21—22.
F. A. Webster, Laulew surm nr. 24

Läti.

- Rudolf Blaumann, Äike. nr. 1—2.

Leedu.

- Leedu dainad. nr. 2.

Norra.

- Bj. Björnson, Elumõistatus. nr. 11.
Lars Hansen, Jimi armastus. nr. 15.
Magd. Thoresen, Elu okasteel. nr. 20—21.

Poola.

- S. Radecki, Kawalus. nr. 10.
A. Stroinski, Lol Shirrek. nr. 17.
St. Przybyszewski, Luuletajad. nr. 20.

Prantsuse.

- Alphonso Crozière, Hea nõu. nr. 3.
P. Bourget, Cordelia. nr. 5.
H. Besanzon, Silmad lahti. nr. 6.
G. Beaumont, Metsas. nr. 3.
André de Lorde, Wabaks mõistetud nr. 15.
Anatole France, Mõtted. nr. 22.

Rootsi.

- Erik Lorensen, Kuninganna ootab. nr. 1.
Carl Mothander, Strindbergist. nr. 3.
" " , Sädelewad kiwid. nr. 9.
Palle Rosenkrantz, Peremees majas. nr. 18.
Selma Lagerlöf, Tiik. nr. 21.

Saksa.

- Paul Grabein, Kummalised lood. nr. 1.
R. v. Volkmann, Taewast ja põrgust. nr. 1.
W. Müller, Sinu hing. nr. 1.
Kurt Martin, Prokurööri tütar. nr. 1—14.
K. Fr. Wiegand, Surnud löwi. nr. 2.
Gleichen-Russwurm, K. i elu kaalul oli. nr. 3.
H. F. Fischer, Wäike kangelane. nr. 3.
Bruno Goetz, Öhtul. nr. 3.
H. Bredemeyer, Ringhääling. nr. 4;
Klabund, Ma rändan. nr. 4.
A. Hemberger, Dubarry abbé. nr. 5.
W. Hammer-Webs, Paganini. nr. 6.
O to Anthes, Kordula. nr. 6.
G. W. Bayer, Draama. nr. 7.
Wilhelm Jensen, Karin. nr. 10—20.
Chr. Broehl-Delhaes, Sõbrad. nr. 10.
Hans Winterfeld, Kirjutajanna. nr. 10.
Georg Bayer, Sõit õudu. nr. 12.
Fr. Nietzsche, Zarathustra. nr. 12.
Kurt Miethke, Mo abiellub. nr. 12.
" " , Tshardasch nr. 20.
Kui roosiõhk. nr. 14.
P. Rosenhayn, Naeratusesi. nr. 14.
" " , Külaline. nr. 17.
C. Krispien, Pääsmine. nr. 14.
Fr. Thieme, Pärijad. nr. 16—17.
H. Gäfken, Põllul. nr. 16.
" " , Suwi maal. nr. 17.
G. v. Berger, Sünnipäew. nr. 18.
J. O. Hansen, Scarroni lesk. nr. 21.
Alex v. Bosse, Hotelliwaras. nr. 22—24.
A. M. Fahland, Mees tänavalt. nr. 22.
K. Heynicke, Pagulane. nr. 23.
W. Wagner, Sillatornis. nr. 23.
G. Eschenbach, Hulgus ja laps. nr. 24.

Tirooli.

A. Steininger, Polaarjääs. nr. 2.

Türgi.

Suad Derwish Hanum, Türgi kirjandus. nr.5.

Tshehhi.

Karel Capek, Mees, kes ei meeldinud. nr. 17.
„—“ „ Kõnekäänud. nr. 22.

Ungari.

Laszlo Lakatos, Kuritegu. nr. 6.
Lajos Balasti, Abielusobitaja. nr. 2.
Adorjan Bonyi, Wiimane öö. nr. 13.
Karl Murai, Testament. nr. 14.
Sándor Peterdi, Sinine roos. nr. 16.
E. Molnar, Unerohi. nr. 20.
S. Guthi, Käekiri. nr. 23.

Vlaami.

J. Bonot, Otilie. nr. 19.

Wene.

Gusjew-Orenburgski, Wiimane tund. nr.3—4.
Arkadi Awerstschenko, Kui on õnne. nr. 15.

Nõukogude Wene.

Mihail Sostshenko, Mõra klaasis. nr. 11.
„—“ „ Agitaator. nr. 22.
F. Hard, Kaal. nr. 18.
A. Newjerow, Punane direktor. nr. 19.

Tõtt ja nalja

igas numbris.

Pilte ja pildiseletusi

igas numbris 10—25.

ESIMENE

Tallinna Vilditööstus

Heeringa tänav 4. Kõnetr. 20-75.

Käesolevaks hooajaks soovitame oma tööstuse saadusi suures valikus, üksik- ja suurmüügil.

Viltsaapaid nahkadega ja ilma, mees-tele, naistele ja lastele. **Kõvad** (vene lubja) vildid.

Vilt-toakingad. **Kanga vilti** mitmesuguseks otstarbeks. Sadula, rangi, ehituse jne.

Tellimisi võtame vastu ka tellija materjalist. Ostame lambavilla.

T A P E E T E

uuemates maitserikastes mustrites, suurimas valikus ja **seinapappi** soovitab võistlemata odavalt

ISAK WEELMANN

eri-tapeediäri TALLINNAS,

W. Tartu mnt. nr. 22. omas majas,

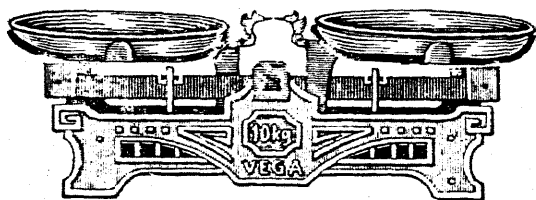
kõnetr. 5-82.

Mitte hindadega

vaid headusega tahame võistelda

masina- ja
kaaluvabrik

VEGA

Vilmsi, 56.

Tel. 309-15.

DM. / 1672381

Jälle on aeg jõudnud,

mil tellimist ajakirja „Romaani“ peale tuleb uuendada. Jälle on möödunud aasta täis tööd ja püüdeid paremuse poole, parema tulewiku poole, mis heledamat väljawaadet wõiks pakkuda kogu meie rahwale ja eriti meie auwäärt lugejaskonnale.

Kui meie nüüd oma ajakirja **üheksanda aastakäigu** läwel seisame, siis wõime oma lugejatel rõõmsas meeles tänulikult kätt pigistada nende senise suure poolehoiu eest, mis meie ajakirjale wõimaluse on annud aasta-aastalt areneda ja täiuslikumaks saada. Selles suunas tahame meie ka edaspidi töötada.

Pikematest romaanidest, mis „Romaanis“ 1930. aastal esimest numbrist ilmuma hakkawad, nimetame siin kahte: 1) **H. Courths-Mahleri** romaani „**Sa oled mu südame suwi**“ ja 2) Balti-Saksa kirjaniku **Oleg Bertingi** roomani „**Wari sügawikust.**“ Mõlemad on aruldasetl põnewad ja wõidawad meie lugejate südamed wististi tormiga. Kolmanda jutustusena hakkab esimeses numbris weel ilmuma **Gerd Harmsdorfi** „**Merlimehe kättemaks**“, mis oma kujutuselt on otse wõrratu. Peale selle tulewad järjest uued jutud, mille kirjutajatest muude hulgast nimetame norralast Olai Aslagssoni, Saksa kirjanikku Jakob Wassermanni jne. Tahame pakkuda oma lugejatele ainult puhtaid, põnewaid, kütkestawaid jutte, selle juures silmas pidades ka nende kõrget kirjanduslist tasapinda.

Juttude kõrwal tahame oma lugejatele igas numbris pakkuda ka hulga **wäärtuslikke pilte,**

eriti päewasündmuste kohaseid ja tähtsamate tegelaste pilte, nagu seda oleme teinud 1929. aastal.

Peamurdmiseks toome igas numbris mõistatusi ja hea tuju tekitamiseks hulga head puhast nalja. Luulearmastajad leiawad igast numbrist lühikesi luuletusi.

Nagu juba kaheksa aastat, nii ilmub ajakiri „Romaan“ ka 1930. aastal kaks korda kuus täpselt õigel ajal. Ajakiri „Romaani“ väljaandjaks on nagu ennegi kirjastus-osaühisus „Areng“, mis seisab kindlal rahalisel alusel ja sellepärast tagatiseks on ajakirja korralikule ilmumisele.

Proowinumbrid saadetakse soowijatele hinnata kätte.

Ajakiri „Romaan“ ilmub 1930. aastal uues ühtlases kirjas.

„**Romaani**“ iga number saadetakse kohe pärast ilmumist tellijatele kätte. Samuti on tema üksikud numbrid juba teisel päewal pärast ilmumist igal pool Eestis üksikute numbrite müüjatelt saada nii linnades kui maal.

Ajakirja „Romaani“ tellimise ja üksikute numbrite hind jääb endiseks: aastas: Kr. 7.50, pooles aastas kr. 4.—, weerandaastas kr. 2.25, kahe kuu eest kr. 1.60, kuu eest 80. senti, üksik number 40 senti.

Kõik aastakäigud 1922.—1929. on weel saada.

Tellimisi palume aegsasti üles anda, et saatmises uuel aastal wahe ei tuleks.

Kirjastus osaühisus „Areng“.

Tallinnas, Müüriwahe, 16.